

DIRVA

★★★
THE FIELD

Nr. 59 Rugpiūčio-August 3, 1959 Cleveland, Ohio

Raudonieji Amerikos lietuvai lankosi okupuotoje Lietuvoje

ROJUS MIZARA IŠVYKO PAŽIŪRĖTI "ROJAUS". — VILNIES REDAKTORIUS SKELBIA, KAD MILIJONAI PASAULIO ŽMONIŲ TROKŠTĄ GYVENTI VERGIJOJE. — DAKTARAS ALGIRDAS MARGERIS NUVYKO Į LIETUVĄ "PASIGYDYTI". — GYDYTOJAS STANISLOVAITIS IŠ WATERBURY FOTOGRAFUOJA "IŠBOMBUOTAS" VILNIUJE VIETAS. — AMERIKOS LIETUVIŲ "PASIUNTINIAI" KLAUPĖSI PRIE OKUPANTO KARIŲ KAPŲ. — UŽ NEMOKANČIUS LIETUVIŠKAI KALBĖTI KALBA VILNIAUS RADIOJ REPORTERIS. — AMERIKOS LIETUVIŲ "PASIUNTINIAI" MATYS, KAIP OKUPANTAS SUĖDA ŽUVI, O LIETUVIAMS PALIEKA UODEGAS.

Šiaurinės ir Pietinės Amerikos šalys yra negausios ir mardėjančios lietuvių išeivių grupelės, iš seno pamėgusios raudonai pasipudruoti. Daugumai grupelių narių Kremliaus dažai seniai išgraužė akis, ir jie jau nebepajėgia išžiūrėti šiandieninės lietuvių tautos kančios: klampinėja klysteliuose, nebesuvokdami bendrų lietuvių siekimų. Nepaneigiant fakto, kad "ružavi" lietuviai yra gerai įsikūrę, turi nemažų santaupų, stambias nuosavybes, gauna pensijas, bet nesigėdi šmeižti juos priglaidusias šalis.

Bindžinėdami nuo vieno pažįstamo durų prie kito, jie bando pūsti ir Lietuvos okupanto dūdelę. Tačiau jų pajėgumas talkininkauti Kremliaus užmačioms prilįgsta nuliui. Maskvos propagandos orkestre jie laikomi pasenusiais dūdioriais - jurgiais kvailučiais. Gai plačiosios lietuvių išeivijos sluoksniuose neturi jokios įtakos ir laikomi lietuvių seniai nudžiūvisia šakele.

Kai kūnu ir dvasia šlubuojantieji tapo nebepajėgūs tiesioginiai tarnauti Maskvai, sugalvota juos pervesti Sniečkaus - Paleckio propagandos aparatui. Kremlius savo gizelių ausin pakudžėjo - girdi, lietuvių išeivių grupelių raudonumas neryškus, išblukęs; pasikvieskit juos į Lietuvą, duokit išgerti, išblukusius naujai perdažykite, parodykit tą, kas galima rodyti, ir tegu grįžta, iš kur atvažiavę.

Kremliaus pasidylimas buvo priimtas: propagandinis arklys, nors ir liesas, bet vietos agitpropui pajodinėti naudingas.

Pirmiausia Lietuvon atgabenta Urugvajaus raudonųjų lietuvių grupelė. Sekančiais metais pasikviesta raudonligė susirgusių Kanados lietuvių būrelis. Išleista tik gerai "peršviesti", patikrinti, kad raudonumas srovenų ne vien kakta ar sprandų, bet ir paširdžiuose.

Po Lietuvą vėžinamas juokdarys cirkas pavergtiems lietuviams įspūdžio nepadarė. Lie-

tuviai pamatė, kad tai raudonojo lizdo paukščiai, ir bendros kalbos rasti neįmanoma. Tiesa, agitpropas bandė atvykusius "ambasadarius papudruoti - pavergtiems pristatyti, girdi, tai esančios lietuvių išeivių delegacijos, atvykusios susipažinti su "laime kuriančia šalimi", sumegzti nutrukusį ryšį.

Kol "pasiuntiniai" stūmė dienas Lietuvoje, vienas kitas vadovų pasiūlystas pagyros žodžių bet, kai grįžo į nuolatines savo gyvenvietes, atidengė mažai kam žinomas tiesas: Lietuvoje daug vargo, skurdo, nepriteklio, daug išvežtų, daug nužudytų, daug atėjęnų kolonizatorių...

Nežiūrint nesklundimų su atsikviestais Urugvajaus ir Kanados "svečiais", agitpropas sparų nenuleido. Veiklos planai įvykdyti, sugalvota Lietuvon atskraidinti tariamus Amerikos lietuvių atstovus.

Tokia "lietuvių delegacija" Vilniuje nutipė praėjusią savaitę. Liepos 27 d. Vilniaus radijas pranešė, kad "Jungtinių Valstijų lietuvių delegacijos" sudėty esą: rašytojas ir publicistas Rojus Mizara, Chicago pažangių lietuvių laikraščio redaktorius Stasys Jokubka, pažangus rašytojas Dr. Algirdas Margeris, žydų kalba leidžiamo laikraščio redaktorius Dovydas Matisas, verslininkas Jonas Mažukna, gydytojas Stanislovas Šeima. Pasak radijo pranešėjos, - "Iš šių 22-jų žmonių delegaciją įeina įvairiausių išeivijos sluoksnių atstovai".

Kas tuos vadinamus atstovus delegacijon rinko, skyrė ir "peršvietė", Vilniaus radijas nutylėjo. Bet kelių "pasiuntinių" pamintėtos pavardės neleidžia abejoti, kad vieni delegacijos nariai yra gerokai raudoni, kiti raus-telėję, o kiti pamėgę raudoną Kremliaus pudrą. Kad "delegacija" yra raudona, patvirtina "Vilnies" redaktoriaus Stasio Jokubkos Vilniuje pasakyti žodžiai.

"Jūs negalit įsivaizduoti, ką mes jaučiame, užmynę koją į

savo tėvų žemę, į žemę, kurioje augom, kurioje pažinom gyvenimą, į žemę, iš kurios vargas išnešė į platųjį pasaulį ieškoti duonos kąsnio. Šiuos momentus mes pergyvename taip, kaip niekada nesam pergyvenę. Ir, žinoma, aš prašyčiau, ypatingai kolegų laikraštininkų, kad jie nepagailėtų laiko ir aprodytų, - kaip jūs čia kuriat tą naują, naują gyvenimą, kurio laukia milijonai ir milijonai darbo žmonių..." (Šioje vietoje radijo pranešėja nebedavė Jokubkai užbaigti kalbos. Jo sakiny buvo nutrauktas).

Už tariamos delegacijos narius ėmė kalbėti radijo reporteris Kostas Valius. Ramstydamas "pasiuntinių" pareikštais žodžiais, Valius jų vardu plūdo nepriklausomą Lietuvą, pasakojo vargus kapitalo šalyse, skelbė kovą už pasaulio taiką ir demokratiją. Galimas dalykas, kad Amerikos lietuvių "delegatai" lietuviškai kalbėjo blogiau už redaktorių Jokubką, tad už juos kalbėjo radijo reporteris Valius.

Iš reporterio pasakojimo dar galima suvokti, kad "atstovai" buvo nuvesti į Gedimino pilį, dairėsi Valakumpiuose, lankė ir galvas nulenkę okupanto karių kapams. Dar buvo nugabenti į Aušros Vartus ir, reporterio žodžiais, - "pasiuntiniai" matė "religinių priemonių pardavėjus, aplinkui stūkstančias bažnyčias, pastatus, automašininis išvykstančius į namus dvasininkus".

Delegacijai buvo parodytas Vilniaus universitetas, o red. Mizara labai stebėjėsis, kad Dr. Jonas Kubilius, turėdamas tik 38 metus, rektoriatu įsėniaus Europos universitetui. Pagėrdami redaktorių Kubilių "lietuviški delegatai" angliškai užtraukė dainelę "Laimingos gimimo dienos". Amerikos svečiai patvirtinę, kad kapitalo šalyse apie mokslą nė svajoti nesą galima.

(Nukelta į 2 psl.)

Praėjusį savaitgalį pas M. Bačiūnienę, Tabor Farmoje, svečiavosi viešnios net iš Australijos, Chicago ir New Yorko. Iš kairės: p. Narušienė (Australija), D. Bartkuvienė, M. Bačiūnienė ir E. Rastenienė.

Dirvos nuotrauka.

Planuoja kvieisti Chruščiovą į Ameriką, bet...

Vieni mano, kad Chruščiovo vizitas sumažintų tarptautinę įtampą, kiti sako, kad jis būtų sąjungininkų blogai interpretuotas.

Praeitą savaitę Baltųjų Rūmų spaudos konferencijoje prez. Eisenhoweris buvo dviem atvejais klausamas, ar esą planuojama patenkinti seną Chruščiovo troškimą - jį pasikviesti į Ameriką. Prezidento atsakymai buvo santūrus ir migloti. Atvirai jis tepasakė, kad viceprez. Nixonas nesą igaliotas Chruščiovo pasikviesti, tačiau "turįs teisę" tą klausimą su juo diskutuoti.

Praėjus dviem dienom nuo minėtos konferencijos, paaiškėjo, kad vyriausybės sluoksniuose tas klausimas visu rimtumu svarstomas. Iš kelionės po Sovietiją

grįžusiems devyniems JAV gubernatoriams pasiūlius, kad prezidentas pasikviestų Chruščiovą į Ameriką ir vėliau pats aplankytų Sovietiją, prezidentas prastarė, kad jis apie tą galimybę galvojęs.

Kai kurie stebėtojai sako, kad Chruščiovo pasikvietimas esąs jau beveik tikras dalykas, tik tebesvarstomos kai kurios aplinkybės ir laukiama grįžtant viceprez. Nixono. Esą, galutinis sprendimas būsiąs padarytas, išklausius jo pranešimo.

Chruščiovo šalininkai sako, kad tas vizitas galbūt sumažintų, bent

laikina, tarptautinę įtampą. Esą, Chruščiovas, pamatęs amerikinių gyvenimo būdą ir JAV pajėgumą, pakeistų klaidingus savo įsitikinimus JAV atžvilgiu ir ateityje rodytų mažiau agresingumo. Galbūt būtų įmanoma išspręsti arba sušvelninti kai kurios tarptautinės krizės, pvz. Berlyno klausimas.

Bet kiti stebėtojai sako, jog esama pavojaus, kad prez. Eisenhowerio susitikimas su Chruščiovu galėtų būti kai kurių Vakarų sąjungininkų klaidingai interpretuotas. Pasaulis patikėtų, kad JAV pritaria Chruščiovo tezei, pagal kurią svarbiuosius pasaulio reikalus galinčios spręsti abi didžiosios valstybės, nekreipiant dėmesio į mažesniųjų interesus. Tuo būdu, JAV prarastų prestižą kai kurių sąjungininkų tarpe.

Didžioji problema amerikinėms įstaigoms yra Chruščiovo apsaugos klausimas. Jau mažesniųjų sovietų pareigūnų, besilaukiančių Amerikoje, apsaugai reikėjo sumobilizuoti didelius policijos kiekius. New Jersey gubernatorius R. B. Meyner pasiūlė prieš kviečiant perspėti Chruščiovą, kad tas būtų pasiruošęs galimiems incidentams, tačiau vyriausybės sluoksniuose puikiai žinoma, kad dalis JAV gyventojų nėra užmiršę sovietų padarytų nusikaltimų ir kad tai vyriausybei gali sudaryti nemalonių komplikacijų.

NIXONO MISIJA BUVO SĖKMINGA

Viceprez. Nixono misija buvo sėkminga - tokia yra bendra ji kelionėje lydėjusių JAV spaudos atstovų nuomonė. Tiesa, ta kelionė nepasiekta jokių permainingų sovietų politikoje, tačiau ji puikiai pasitarnavo JAV interesams o taip pat padidino Nixono šansus būti nominuotam į JAV prezidentus.

Nixonas buvo aukščiausias JAV atstovas, bet kada aplankęs Sovietiją. Bet jis buvo ir pirmasis diplomatas, atvirai ir drąsiai komunistams pasakęs teisybę.

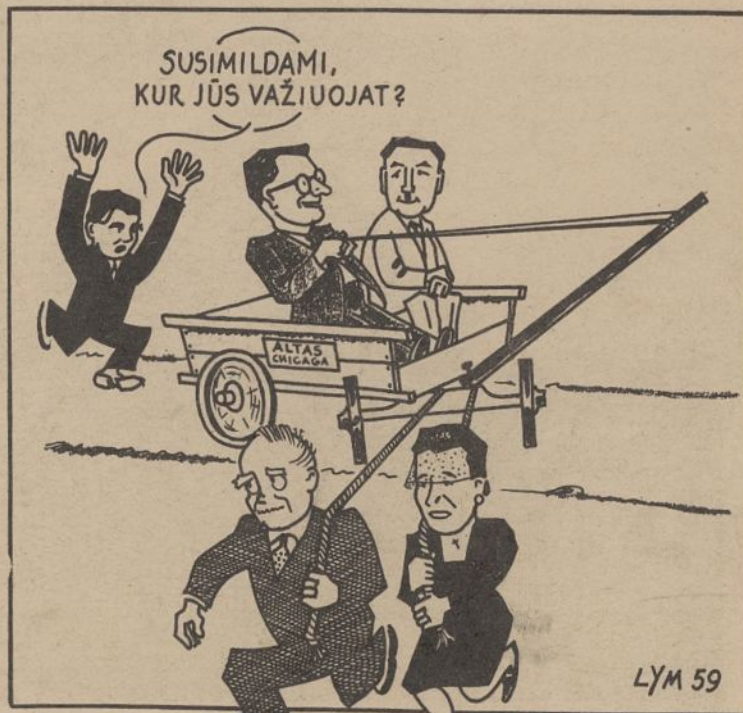
Jo kalba, pasakyta atidarant amerikinę parodą Maskvoje, buvo, tegul ir ne ištiesai, spausdinta kai kuriuose sovietų laikraščiuose, suteikė progą milijonams sovietų piliečių sužinoti apie JAV gyvenimą tai, kas ligi šiol ten buvo slepiama. Nixonas galėjo pamatyti ir susitikti su tūkstančiais sovietų piliečių, tuo būdu užmegzdamas kontaktą, kuris nestiprins, o greičiau susilpnins komunistų melus apie "karo kurstytojus" ir "vergiją nešančius imperialistus". Pagaliau, susitikęs su Chruščiovu, turėjo progos susidaryti savo nuomonę ir geriau pažinti tikrąjį sovietų diktatoriaus veidą.

Iš kitos pusės, jam nepasisekė pasiekti pažangos pasikalbėjime su Chruščiovu tarptautinės padėties klausimais. Bet nieko naujo nebuvo pasiekta ir prez. Eisenhowerio pasikalbėjimuose su Mikojanu ir Kozlovu.

KAIRĖJE: Lietuvių delegatai Filipinuose vykusioj Džiamborėj neša Lietuvos vėliavą ir Lietuvos parašą. Iš kairės: A. Krausas, A. Dudaitis ir N. Ramanauskas (visi iš Australijos). Džiamborėj skautai iš anapus geležinės uždangos buvo labai šiltai su tikti ir susilaukė daug simpatijų.

PAKELIUI Į WASHINGTONĄ...

- Tegu Bartkus rėkia. Svarbu, kad laikau vadeles...

DIRVA

THE FIELD

Published semi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIS, Inc. (Non-profit), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telephone:

HEnderson 1-6344. Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor-in-Chief:

Balys Gaidžiūnas.

Second Class Mail Privileges Authorized at Cleveland, Ohio.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915.

Single copy — 10 cents.

Dukart savaitinis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo D-jos (Inkorp. ne pelnui), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telefonas:

HEnderson 1-6344.

Išėina Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais. Vyr. redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

Antros klasės siuntos privilegija suteikta Clevelande, Ohio.

Prenumerata metams, iš anksto mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais.

Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Redaktoriai: Vyt. Gedgaudas ir J. P. Palukaitis.

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA:

P. Bastys (Toronto), E. Čekienė (Woodhaven), R. Mieželis (Chicago), J. Paplėnas (Chicago), V. Rastenis (Brooklyn) ir St. Santvaras (So. Boston).

Iš anksto pasirošime ALB visuotiniam suvažiavimui

Rugsėjo 5 ir 6 dienomis Detroito įvyks visuotinis Amerikos Lietuvių Bendruomenės suvažiavimas. Tai pirmas toks suvažiavimas, kuriame bus atstovaujamos visos ALB apylinkės. Suvažiavime turi teisę dalyvauti ALB apylinkių v-bų pirmininkai ar jų pavaduotojai ir nuo kiekvieno šimto užsimokėjusių nario mokesčių po vieną atstovą. Taip pat po du atstovus nuo apygardų, įskaitant pirmininką ar pavaduotoją.

Svečiais gali dalyvauti kiekvienas lietuvis, priklausęs bendruomenei ar prijaunčias jai.

Suvažiavimo darbų tvarka

Suvažiavimui numatyta gana plati darbų tvarka. Jos nagrinėjimui apylinkių valdybos turėtų gerokai pasirošti, klausimus aiškiai ir konkrečiai formuluoti, nes tokiam suvažiavime laiko nėra daug. Pasisakymai turėtų būti konstruktyvūs ir pozityvūs. Tik tokiu keliu eidami, suvažiavime atstovai galės pasiekti naudingų sprendimų.

Iš darbų tvarkos paminėtini šie klausimai: (1) Lietuvių Bendruomenės charakteris; (2) Lietuvių Bendruomenės dalyvavimas Lietuvos laisvinimo byloje; (3) Lietuvių Bendruomenės organizaciniai reikalai; (4) Apygardų ir apylinkių atsakymų į anketa duomenys; (5) ALB Tarybos rinkimų vykdymas; (6) Tautinio solidarumo įnašų rinkimas; (7) ALB papildomosios pajamos; (8) Lietuvių spaudos reikalai; (9) Kultūros Fondo įgaliojimai ir jų darbas; (10) Lituanistinio švietimo vykdymas; (11) Kultūros darbų vykdymas

pasidalinimo principu; (12) Vadovėliai ir mokslo priemonės; (13) Apygardų ir apylinkių ryšiai su LBI žinyba; (14) Lietuvių Bendruomenės tradicijos; (15) ALB plėtimo menas.

Be to, darbų programoje numatytas pranešimas apie ALB Tarybą, rezoliucijų priėmimas ir kiti reikalai.

Suvažiavimo metu sveikinimai bus tik raštu.

Iš darbų programos matome, kad suvažiavimo atstovams pateikta labai daug klausimų, reikalaujančių rimtų studijų, dar prieš atvykstant į posėdžius. Reikia laukti našaus darbo ir vaisių bendram lietuviškam darbui.

Antros suvažiavimo dienos vakare rengiamas banketas geriausiame Detroito viešbutyje. Jame dalyvaus ne tik lietuviai — suvažiavimo dalyviai ir svečiai, bet taip pat nemaža aukštųjų amerikiečių pareigūnų. Pagal banketo svorį bus priimta ir meninė programa. Banketo metu dalyviai ir svečiai glaudžiau pabendraus. Ypač laukina gausaus dalyvavimo ir jaunimo ir vietos Detroito visuomenės, pagerbiant svečius iš tolimųjų apylinkių ir patiems pabendraujant jaučioje Grand Ballroom salėje, talpinančioje 1000 svečių.

A. Musteikis

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti ir užsiprenumeruoti

Šią savaitę Tabor Farmoj atostogauja 134 suaugę ir 73 mažamečiai. Tai nemaža armija, kuria Bačiūnai rūpinasi ne tik skaniai pavalgydinti, bet ir duoti pramogų, ypač mažiesiems šiais metais yra naujenybių. Specialiai pasamdyta mokytoja jais rūpinasi visą dieną, išgalvodama visokius žaidimus, kad tėvai ramiai galėtų golfą lošti. Tuo tarpu B. Šimkutė (viršūn), iš Detroito, turi aukščiausią valdžią maudykloje ir prižiūri, kad ne tik jaunieji, bet ir suaugę "protingai" elgtųsi vandenyje...

Dirvos nuotrauka.

Raudonieji Amerikos lietuvai...

(Atkelta iš 1 psl.)

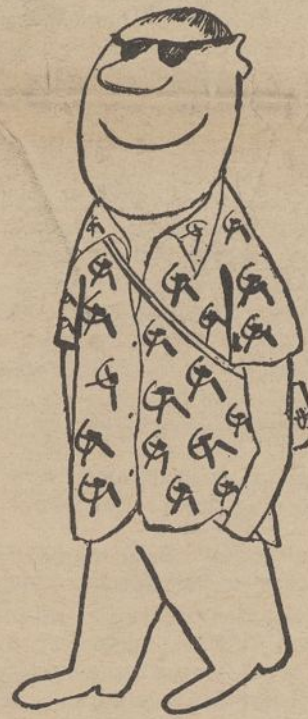
Radijo reporteris delegacijos sudėty atrado ir kitą "pasimintį", mokantį lietuviškai. Priremtas universiteto kieme prie sienos, "pasimintys" prašė:

"Aš esu daktaras Stanislovas, atvykęs iš Waterbury, iš Suvienytų Valstijų. Aš esu gimęs Suvienytose Valstijose. Ir man yra dabar tik pirmas sykis vaikštinėti ant Lietuvos žemės, kur mano tėvai gyvena. Man labai, labai įspūdinga, ypač vakar, kur mes vaikštinėjome į kinas. Tai labai, labai iškalbėtina man buvo — kiek naujų pastatų, gėlių apšvieta, ir matant tas senas statybas ir išbombuotas vietas. Tai net stebėtina man, kiek progreso yra padaryta čia. Ir aš žinau, kad darbas yra varoma ir dabar aš noriu ištarti žodį tiems Suvienytose Valstijose: jūs drąsiai svajojate, kaslink kas čia daroma, kaip kada nenorėjote tikėti, kokią progresą yra daroma. Bet dabar mes esame matę savo akimis. Aš esu padaręs daug nuotraukų, ir, kai parvažiuosiu, jūs pamatysit patys, kas yra vykdoma".

Toliau dr. Stanislovasiui pritrūko kvapo. Radijo reporteris pranešimą "iš pasimintinių laikymosi Lietuvoje" užbaigė.

"Iš tikrųjų daug įdomaus galės papasakoti savo pažįstamiems sugrįžę į Jungtines Amerikos Valstijas jų pasimintiniai. Tary-

binis gyvenimas kupinas džiugių naujovių".

Raudonieji Amerikos lietuviai Sovietijoje...

Agitpropas pasijodinėjimas vadinamais pasimintiniais tik prasidėjo. Kaip yra įprasta jie dar bus prileisti prie Sniečkaus ir Paleckio, bus nuvaryti pasikalbėti su aukštesnio rango dvasininkais, pamatys sovietinę baudžiamąją kolchozų sistemą, bus pavėžinti į Klaipėdą ir parodyta, kaip okupantas pasiima sugautas silkes, o lietuviams palieka uodegas. Bus leista "pasimintiniams" nusiprausti vadinamoje Kauno jūroje, parodytas vienas kitas fabrikelis. O vėliau... vėliau "dvasia sustiprėję" bus sugrąžinti Amerikon, kad čia bandytų pūsti miglas apie tariamą okupuotos Lietuvos suklestėjimą ir pavergtų tautų laimę.

J. Visminas

Tiek teismoko...

JAUNAS studentas, baigęs Harvardo universitetą, pradėjo dirbti didelės įmonės sandėlyje. Po šešių mėnesių pasidarė parduavėju, po metų jau buvo pardavimo skyriaus vedėju. Dar kiek vėliau pasidarė visos įmonės vedėju.

Keliomis dienomis praslinkus po paskutinio paaukštinimo įmonės prezidentas pasiūlykė gabų vyrą ir pareikšė, jog jis manęs

Tragikomedija dėl Uborevičiaus

Papildomai prie LNA pranešimo apie sovietų gen. Uborevičiaus pagerbimą ir jo dukters apsilankymą Lietuvoje, reikia pasakyti, kad šis Stalino nužudytas generolas nebuvo šiaip jau asmuo, "kilęs iš Lietuvos", bet buvo tikras kraujo lietuvis, lietuvių tėvų vaikas, gerai mokėjęs kalbėti lietuviškai.

Berods, dar prieš jo nužudymą Nepriklausomos Lietuvos spaudoje buvo paskelbtas vieno mūsų karininko straipsnis apie šį sovietų armijoje aukštai iškilusį lietuvių generolą. Tiksliai neprisimenu straipsnio autoriaus, bet jis rašė asmeniškai gerai pažinęs Uborevičių ir jo tėviškę. Pirmo pasaulinio karo metu Uborevičius buvo jaunas karininkas caro armijoje. Kilus revoliucijai, jis buvo jos šalininkas, bet dar nebuvo apsisprendęs komunistas. Lietuvos nepriklausomybei atstatant ir pradėjus organizuoti Lietuvos kariuomenę, Uborevičius drauge su kitais lietuviškais kariais grįžo Lietuvon tėviškes aplankyti ir apsispręsti dėl tolesnio kelio. Jam buvo pasiūlyta stoti karininku savanoriu Lietuvos kariuomenėje. To pasiūlymo jis neatmetęs ir pradėjo net palankiai pažiūrėjęs. Galvojęs apie dvi savaites ir pagaliau pasakęs: — ne, čia man per siauri vandenys...

Liudininko pasakojimu, Uborevičius buvo gražios išvaizdos, gabus, plačių polekių, labai ambicingas, svajojęs apie didelę karjerą ir garbę. Aišku, tada jis nematė dirvos savo svajonėms pasiekti mažoje Lietuvos valstybėje ir jos dar vos besikuriančioje kariuomenėje, o gal ir iš viso netikėjo, kad tokia Lietuva galėtų išsilaikyti. Po to, jis išvyko į Rusiją atgal ir pradėjo karjerą raudonojoje armijoje. Ir jam sekėsi. Po 15 metų jis jau buvo paskirtas visos Gudijos karo apygardos viršininku, — tai bene aukščiausia komanduojančio generolo vieta, kokią kada buvo pasiekęs lietuvis rusų armijoje.

Vėliau buvo spėjama, kad maršalas Tuchačevskis sąmoningai Rusijos vakarinio pasienio svarbios karo apygardos viršininku paskyrė gen. Uborevičių, nes jį saikė priklausę Tuchačevskio grupei, kuri ruošėsi nuversti Staliną ir įsteigti naują nacional-socialistinę Rusijos imperiją (ne nacių, bet socialistinę ir nacionalistinę). Savo planuose jie buvo suėję į sąlytį su hitlerinio reicho kariniais sluogsniais. Kai Hitleris nusprendė sąmokslininkus išduoti (tuo tikėdamas susilpninti rusų kariuomenę etc.) maršalai Tuchačevskis, Jegorovas, šimtai kitų aukštųjų sovietų karininkų, jų tarpe ir gen. Uborevičius, buvo skubiai sušaudyti, kaip blaiviausi komunistinės tėvynės prieštari ir išdavikai. Tačiau jei perversmas būtų pasisekęs, Uborevičius be abejo greit būtų gavęs maršalo laipsnį ir toli plaukęs plačiuose naujosios rusų imperijos vandenyse.

Bet mūsų karjeristui skaudžiai nepasisekė. Buvo sušaudytas, kaip išdavikas ir niekšas. Šiandien prie tragedijos prisideda komedija: sovietų Lietuvos laikraščiai rašo, kad "lietuvių tauta didžiuliais išugdžiusi tokį sūnų, kaip Jeronimas Uborevičius"... Būtų pagėginę taip pasakyti prie Stalino! Bet kas iš to — Uborevičiaus nebeprikelsi. Ne kokia ir garbė lietuvių tautai: jis tarnavo sovietams, kurie pagaliau jį, kaip išdaviką paskerdė, apšaudė ir vėliau jo tėviškę užgrobė. Ir savo vaikų lietuviams toks, žinoma, neišaugino. Atvykusi tėvo gimtinę aplankyti duk-

tė Vladimira, kaip vardas rodo, be abejo laiko save ruse ir greičiausia nei žodžio nemoka lietuviškai. Tad, išgaminis nėra ko didžiulio.

Beje, rytų aukštaičiuose tokia pavardė tariama dažniau Ubarevičius, ne Uborevičius. Brooklynė gyvena vienas simpatiškas lietuvis tokia pavarde — Ubara (Ubarevičius suslavintai). Gal kartais giminaitis? Vyresniųjų Lietuvos karininkų tarpe šiandien dar turėtų būti tokių, kurie generolą arčiau pažino, kartu mokėsi ar bent daugiau apie jį girdėjo.

Jis buvo neabejotinai gabus karjeristas ir pataikūnas. Bet kaip komunistas — nekoks, net gal visai prastas, visai neištikimas, veidmainis, klastingas, sukilimų ruošėjas. Jei jau kas juo dar šiandien norėtų didžiulio, tai gal greičiau lietuviui antistalininkui ir antikomunistui, bet ne kompartijai. Uborevičius juk neapkenė Stalino diktatūros ir, įsivėlęs į samokslą prieš diktatorių, žuvo, — kaip dabar sovietų spauda linksmai išsireiškia, "tragiškai žuvo"...

B.R.,
Los Angeles

PRISISVILINO KOŠĘ, TAI
TEGUL IR SREBIA

Vienybės 28 Nr. patalpintas p. P.L. laiškus iš Toronto, kuriame jis, pasivadinęs tautininku, rašo, kad esąs nepatenkintas V. Rasteniu, nes jis boikotuoja "Vienybę" ir arda lietuvių sugyvenimą. Kartu pažymi, kad reikia būti vieningiems ir čia pat džiaugiasi "papurtančiais" straipsniais.

Tikrai keista, kad šis anoniminis Toronto "tautininkas", gyvendamas 500 mylių nuotolyje nuo New Yorko, nebologai orientuojasi apie tenykščių lietuvių santykius ir net mato "Vienybės" savaitraščio adresu nukreiptus "boikotavimus".

Gaila, kad šio laiškučio autorius, turėdamas tokių vertingų savybių pasirinko gyvenamąją vietą ne pagal savo išitikinimus. Pritarti tokiems "papurtančiams" straipsniams, kurie gimsta Sovietų Rusijos kalėjimuose ar vergų stovyklose ir jais džiaugtis, yra lygu sąžinės praradimui. Mes lietuviai, rodos, jau pakankamai buvome ir dar dabar esame okupuoti "purtomi" ir tų "papurtimų" rezultatai yra labai liūdni. Per tą gana ilgai užsitęsusių okupacijos laikotarpį nuo enkavedistų "purtymo" nusirito šimtams tūkstančių lietuvių galvos.

Jei okupantas "purto" tai jis tai daro tikslu sunaikinti mūsų tautą; tačiau jungdamiesi savanoriškai į tą darbą tikriausiai tai daro iš neapdairumo ir menko tautiško supratimo.

Torontiečiai tautininkai yra atviri ir nuoširdūs. Jie, kiek man yra žinoma, rašė tuo pačiu klauksimu "Vienyb" laiškus, tik gal kitokio turinio, ir buvo pilnomis pavardėmis pasirašę, bet tie laišškai neišvydo saulės šviesos. Tačiau toks "slapukas" P.L. (gal Ponas Lepšys) pasivadinęs tautininku iš Toronto, mėgina dėstyti mintis, kurios nieko bendro su tautišku neturi. Laiško turinys išduoda paslaptį, kad tokio "tautininko" mūsų šeimai nėra. Jeigu "Vienyb" išsivirė košę — prisivilino, tai tegu pati ir srebja.

P. Bastys,
Toronto

TIE LAIŠKAI LAIŠKELIAI...

Liepos 26 d. buvau Brooklynė. Kalbėjau su asmenimis, kurie aiškino, kaip sunkiai turi prakitauti "Vienybės" bosienė, rašydama laikraščiu laiškus ir pasirašinėdama tokiomis pavardėmis, kaip "senas tautininkas, senas teisininkas"... Gaila, nepaprašė manęs, būčiau tikrai parašęs laišką ir "Vienyb". Parašęs, kad negražiai pradėtas darbas negi gali gražiai užsibaigti.

K. Palaitis,
Ansonia

Šv. Mykolo bažnyčia Vilniuje, statyta XVI amžiuje.

Per Pacifiką į Džiamborę 3

Dr. V. Čepas

SUSITIKIMAS SU LENKŲ SKAUTŲ VADU

Jei Los Angeles galėtų būti pavadintas tipingu vienaukštės Amerikos miestu — taip plačiai jis nusidriekęs vis naujais, prabangiais, bet vieno aukšto namais, tai San Francisco reprezentuoja miestą su visom urbanistinėm galimybėm. Pajūris, įlankos ir iškyšuliai, lygumos, kalvos ir kalnai — viskas inkorporuota į savotišką ir nepakartojamą vienetą.

Tarptautiniame aerodrome nusileido lėktuvas, kuris miestinio tramvajaus paprastumu kursuoja tarp Los Angeles ir San Francisco. Aerodromas sudaro didelio ir užbaigto vieneto įspūdį. Žmonių spalvos ir atspalviai žymiau įvairuoja. Ir kiniečių įtakos pradžia didesniu mastu jaučiama visoj aplinkumoj.

Iš čia lėktuvas per šiaurės polių siekia Švediją. Per Aleutius — Japoniją ir Korėją. Per Havajus ir Guamą — Filipinus bei Pietų Aziją.

Kelionės tvarkaraščiuose įvyko pakeitimų. Vietoj per Tokio, Japonijoj, teks vykti per Havajus, Wake Island ir Guama. Havajai (dievų buveinė) — patraukia per širdį. Havajų gitara ir gėlių vainikai daugelio sąmonėj simbolizuoja Havajų gyvenimo lengvumą ir nerūpestingumą.

Ir lėktuvų linijos taip sutvarkytos, kad kiekvienas pravažiuotojas turėtų bent porą valandų Havajuose praleisti. Mes turėjome 6 valandas. Du lenkai, du vietnamiečiai, filipinas ir lietuviai. Įdomi tautinė kombinacija.

Lėktuvų linija tokiais atvejais nemokamai parūpina automobilį, kad laukia keleiviai stoty nesimaišytų ir Havajus pamatytų. Čia aiškų jų paslėptas tikslas: gal kada nors ir vėl atskris.

Brazilas šoferis papildė mūsų įvairiautį keleivių mišinį ir savo pareigą atliko mokamai — ir kad parodyta būtų, ir kad keleiviai nepervargtų ir... kad benzino sąskaitoj jis sau galėtų kiek sutaupyti.

Štai palmėse ir eukaliptuose paskendęs šešių aukštų ružavas ispaniško stiliaus viešbutis, kuriame pigiausias sustojimas nakčiai vienam žmogui 27 doleriai. Ten pora itališko balto marmoro vilų, kuriose dvi turtingiausios pasaulio moterys: tabako pramonės ir Worlwortho krautuvų įpėdinės retkarčiais atsivežtiniamis svečiams suruošia balių, mokėdamos tarnams po 75 dol. į dieną. Čia vėl gamtos prajovas, kai banga neatsimuša į krantą, bet sulemda į olą po vulkanine uola ir pro skylę iš viršaus prasiveržia geiserių į viršų. Arba, štai Havajų universitetas, kurio vasaros semestru 7000 studentų sujungia vasaros atostogas ir studijas. Honolulų miesto pakraštį, vulkano užakusiame krateryje, įrengtos ir tebebaigiamos kariškos kapinės, kur jau 8000 amerikiečių yra palaidoti. Didesnė jų pusė yra kritę Korėjos kare. Sako, kartą atvežę 600 iš karto, neatpažintų ir sudėjo į Nežinamo Kareivio kapus.

Kai žiūri nuo šių kapinių viršūnės į Honolulų (ramaus uosto) miesto ir apylinkės paveikslą, nenorom pagalvoji, kokia brangia auksa yra perkama laisvė, gerbūvis, progresas ir gyvenimo grožis.

Atgal į aerodromą mūsų brazilas šoferis veža mus per tvirtovę — čia viso Pacifiko karo jėgų štabas, ir čia pakraščio alėjoje gyve-

na karininkai, jų tarpe penki generolai, įskaitant keturių žvaigždžių generolą White. Šoferis sustojo ir parodė jo namo užrašą. Ir toliau pravažiavo pro vartus. Mėgino sustoti, bet sargybinis pamojavo, suprask — gali važiuoti sau ramiai.

— Ar pro rusų štabus ir generolų butus Budapešte netikrinti turistai gali taip pat laisvai važinėti? — stailga paklausė vietnamietis, lyg kitų, lyg savęs. Hm, įdomus klausimas ar ne?

Kažkas atsitiko, kad aerodromo radijo stotis nebeteko ryšio su tarpinėmis stotimis. Lėktuvas neišleidžiamas. Pietų laikas. Pan American kompanija visus keleivius kviečia aerodromo bufetan — pietų. Ir, žinoma, nemokamai. Atseit, jei atėjo pietų laikas, tai keleivis

turi juos ir valgyti, jei ne lėktuve, tai žemėje.

Galbūt, kaip tik dėlto, kad keleiviai lėktuvuose yra stipriai valgydinami, jie jaučiasi gerai ir atlaiko miego trūkumus ar nemigą.

Nusileidžiam Wake Island vienuoliktą valandą nakties. Keleiviai vežami autobusu į vienintelį saloje restoraną pasivašinti vaisiais, kava, likeriuokais. Sala 2½x5½ mylių dydžio. Jei joje nebūtų aerodromo, nebūtų nė vieno gyventojų. Čia nebuvo nė vieno augalėlio, viskas padengta vulkaninės ir koralinės kilmės akmenėliais. Šiandieną čia 550 gyventojų, jų tarpe apie 35 žėimos. Civiliams ir kariams vienintelis įvairumas — stebėti atskrendantį ar atsitolinantį lėktuvą. Todėl išilgai aerodromo, ilgoj pa-

Filipinuose vykstančią Džiamborę, kurioj dalyvavo ir lietuvių delegacija, atidarant atlankė Filipinų prezidentas Garcia ir ponis. Šalia jų filipinų skautų pirmininkas Vargas. Prezidentas savo atidarymo kalboj išskėlė tautų apsisprendimo teisę. Jis pabrėžė, kad Filipinų jauna valstybė yra prie pat teisingumo ir netiesos sienos, dalijančios pasaulį į laisvąjį ir pavergtąjį.

stogėj, sustatyta bent 200 fotelių į eilę ir juose patogiai sėdi žmonės, kad ir šią vėlyvą valandą.

Kitas sustojimas — Guam sala. Gyventojų apie 70,000. Yra trūkumas darbo jėgos. Du latviai ir du olandai gydytojai tvarko vietinę ligoninę. Jei būtų norinčių, jie mielai priimtų ir daugiau gydytojų, mokytojų ir kitokių išprusintų žmonių.

Šimorų giminė — japonų ir ispanų rasių mišinys, tai salos senieji gyventojai. Naujieji imigrantai — iš visur. Amerikos buldozeriai sparčiais žingsniais kelia gerbūvį ir neša naują civilizaciją.

Dar nusileisdami pastebime šviesų gausybę ir feilverkus pakraščiuose, nežiūrint vėlybos valandos — tai 3 val. Taip Guamas švenčia iš japonų išvadavimo sukaftuves. Švenčia naktį, nes dieną būtų karšta pajudėti. Mes jau tropikinėj zonoj. Čia tau ne Anglija ir ne Bostonas — be ginčo sutarime ir lenkai ir lietuviai, kurie iki tol manėme, kad tik tose vietose klimatas nemielas, nes vasarą toks drėgnas ir marškiniai dažnai prie kūno limpa. Na ką gi, teks laikytis sutartinai ir atsisipirti naujo, karšto klimato spaudimui.

Guame šeštadienis. Iš Wake Island išskridome ketvirtadienį. O skridome tik 5 val. ir 40 minučių. Kur dingo penktadienis? Uždavinio sprendimas: geografinė dienos riba. Tai tokia linija iš šiaurės į pietus, per kurią į rytus keliaudamas Paspirtutas, knygoje "Kelionė aplink pasaulį per 80 dienų" netikėtai laimėjo vieną dieną. Už tat keliautojas į vakarus praranda vieną dieną. Taigi ir mums neteks atsakyti už savo nuodėmes papildytas vieną mūsų gyvenimo — liepos 17 dieną, nes tie, kurie vyko į Džiamborę iš rytų, mes jos neturėjome todėl, kad vyko ne ta kryptim, kaip Paspirtutas.

Likimas panorėjo paskutiniame lėktuvų kelionės etape prieš Džiamborę suvesti lietuvių ir lenkų skautų organizacijų pirmininkus. Pradėjome kelionę iš skirtingų pasaulio dalių, derbų dėl kelionės sutapimo niekas nevedė ir iki susitikimo lėktuve apie tai nė vienas nežinojo.

Iš to rinę lietuvių-lenkų santykių perspektyvoje tokie susitikimai — lyg likimo pokštas. Tegul tai duos proga supažindinti lietuvišką visuomenę su lenkų skautų prezidentu pan Zygmunt

Szatkowski. Tai septynerius metus kare prieš hitlerinę Vokietijos kariuomenę per Tobruką ir Italiją užsigrūdinęs veteranas. Iš kilimo — vilnietis, geografijos mokytojas. Buvęs vieno iš trijų tūntų Vilniuje tuntininkas lenkų laikais. Jo tunte buvo garsioji Gedimino draugovė, su jos draugininku Praniu Žizmaru.

Szatkowski tuntininkavimo metais lietuvių draugovę Vilniuje išaugino nuo 31 ligi 320 skaučių ir skautų vieneto. Ir pats Pranis Žizmaras, šis legendarinis lietuviško jaunimo didvyris iš 1928-38 metų, buvo pasidarys jo pavaduotojas.

Kai vienu metu lenkų valdžia buvo iškėlusį populiarijančiam Žizmarui bylą net krašto išdavimo kaltinimu ir mirties bausmės grėsme, Szatkowskiui teko būti liudytoju, visus kaltinimus sugriovusiu Žizmaro alibi įrodymu. Mūsų herojus Žizmaras liko išteisintas.

7 val. ryto, liepos 18 d., po dviejų parų skridimo ir dviejų valandų važiavimo per filipinų kaimus — štai pasiekiam Džiamborę. Makiling kalno papėdėje ir Lagunos kurortinės įlankos pakrantėje, prie College miestelio, Filipinuose.

Iš paskutiniųjų prof. Ign. Končiaus drožinių: "Seni kapaliai", iš žemaitių kalbos į lietuvių išvertus - Seni kapaliai...

R. SPALIS

Statinaite

IŠTRAUKA IŠ NAUJAI PARUOŠTOS KNYGOS "ALMA MATER"

(3)

Paberžytė jau grįžo su verdančia arbata ir, pakvietusi svečius prie stalo, ištraukė butelį romo.

— Romas skiriamas tik Antanui, nuo peršalimo. Vadinu Antanu, nes taip buvo nutarta prieš valandėlę.

— Kaip dėl to romo, — susidomėjo Petras, — ar visas butelis skirtas Antanui?

— Ne, tik stikluokas. Bet jei kuris kitas iš jūsų jaučiasi irgi...

— Su temperatūra, — pertraukė Ruseckas.

— Peršalęs, norėjau pasakyti, tada, žinoma, irgi galite įsipilti kaip vaistus.

— Kodėl, kolege, taipai tą tauurų gydantį skystį, kodėl kūno labai draudžiama daugiau išgerti?

— Kad naktį neskambėtų dainos ir būtų išvengta kito nereikalingo triukšmo.

— Jei taip, Kęstuti, skaičiuok lašus, kiek galiu įlašinti?

Susitikimo įtampa praėjo, ir tiek svečiai, tiek šeimininkė pasijuto draugiškoje, nuoširdžioje atmosferoje. Vyrai pasidarė labai kalbūs, kas žodis tryško sąmojus, kas paprastai atsitinka, kai tarp vyrų maišosi, graži, patinkanti moteris. Jos paprasta darbo suknėlė darė ją kuklią ir kartu puošė, ryškindama plaukiančią iš jos šilumą, moteriškumą. Savaimė krito į akis jos kūno tobulumas, kurį vainikavo veido švelnus, kartu rafinuotas grožis. Jos sukinėj-

masis ir akių spinduliai lyg vynas sunkėsi girdydamas, ir Ruseckas pagavo save, kad stengiasi, norėdamas atkreipti jos dėmesį į save. Nepastebimai pabudo instinktas, kuris neaplenkia ir jauno. Susimastęs nusekė Noreišą. Tas matomai praradęs galvą, įtemptas, kažkam pasirošęs, be savo įprasto laisvumo, atsipalaidavimo, kuris būry nuteikdavo jo naudai. Jis įsimylėjęs. Ruseckas nusekė trečiąjį triumvirato narį. Jis dar nevaržomai geria tą Irenos grožį. Jo akyse dar nėra tų pavojingų žiburių, reiškančių ligą, bet kaip ilgai jis laikysis? Ar ir jam, Petru, užsimiršti ir plaukti pasroviui? Ne, jis susivaldys, jis neįsimylės į ją ne vien tik, kad Kęstutis ją nužiūrėjęs, ne tik kad toji matyta medikė nuolat ir nuolat grįžta ir sukasi jo svajose, bet jis nepakankamai drąsus, ką dažnai slepia nuo kitų savo tariamu šiurkštumu. Gi ten, drabuzinėje, pirmą kartą žvilgtelėjęs į Paberžytę, jis sumišo tiek, kad burbtelėjo pastabą, nors jo niekur neskubėta. Kaip toji išsiveržė iš jo lūpų, jis nemokėtų paaiškinti. Keista, ne su kiekviena mergaite jis toks ne drąsus, bet su kai kuriomis. Iš kur tas skirtumas? Kas jį veikia? Grožis? Dvasinė vertė, kurią jis jaučia instinktyviai?

Ruseckas vėl nuseka jaunąją šeimininkę. Jos žvilgsnio tyrume, žodžio skambesio kažkokio patrauklio galia, kiekvienam krustelėjime toks kristalinis grynumas, tokia kūno ir dvasios harmonija, kad tai viskas slegia jį, jis permenkas jai ir todėl iš anksto pralaimi tam, kuris neturi tų skrupulų. Įžulesnis būdamas, kitas ateis, kovos ir gal laimės. Keista, toji matyta Gražina lygiai graži, tik grožio charakteris kitoks. Jis tikras, su ana jaustusi laisvai, galėtų pasireikšti, kovoti dėl anos. Nedrąsumas ir nepasitikėjimas savimi nebūtų kliūtis!

Irena yra maloni šeimininkė, norinti įtikti svečiams. Bet ar iš paprasto mandagumo plaukia tas jos elgesys, klausia savęs Petras. Tada

jos balsas neturėtų to aksominio minkštumo, judesiai būtų mažiau staigūs, ji negaistų, besirūpindama niekais. Ją riša čia vis labiau bundantis moteriškumas, saukiamas vyro. Kas tas laimingasis? Kęstutis turėtų būti. Ji tiek gerai išauklėta, kad visus apglėbia vienuodai, visus apdovanoja dėmesiu, šiluma, bet jos žavesio jėga semiasi stiprybės tik iš vieno šaltinio, neabejoja Petras.

Vakarienė baigiasi, ir pasirodo samdinė, kuri padeda sutvarkyti stalą. Ji švariai aprengta, malonaus veido. Svečiai priima ją kaip lygią, ir tarp kikenimų, juokų pagaliau jie keliai nuo stalo ir eina į savo kambarį.

— Štai vonios kambarys, — rodo draugams Kęstutis.

Vienas po kito jie eina ten, prausiasi, tvarkosi. Pagaliau durys užsidaro, ir jie atsiduria vienas prieš kitą. Petras ir Antanas rūko. Paklotos lovos vilioja, ir jie išsitiesia patogiai. Už lango švilpaukdamas vėjas galanda nagus. Miegas nemerkia akių, ir jie žiūri vienas į kitą. Nejučiomis prisimena tą rytą, kada pilni karščio jie svajojo apie tą būsimą susitikimą, tikėdamiesi tiek daug malonumo, tikėdamiesi galėsia tiek daug papasakoti. Argi iš tikrųjų dabar jie gali pasisakyti iš širdies, ir tyla gula kaip akmuo. Ruseckas ryžtasi ir, pasikrapšęs švarko kišenėje, išima iš ten popieraus lapą, apžvelgia iš eilės bičiulius.

— Mielie draugai, — pradeda jis, — pagal mūsų nutarimą esu tas, kuris turėjau išsaugoti mūsų aštuonis punktus, surašytus ant greityjų Vytauto kalne. Kaip matote, aš išsaugojau juos, atvežiau. Štai lapas.

Sentimentaliai žiūrėjo į tą praeities paminklą, ir mielas prisiminimas dėjo lūpas į šypsnį.

— Skaityk, Petrai.

(Bus daugiau)

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

Grafomanijos teroras

Kaip Lietuvių Kalbos Vadovas labai trumpai ir teisingai paaiškina, teroras reiškia - "siaubas, smurto valdžia"... O dabar netikėtai pasirodė, kad mes iš užsienio terorizuojame sovietinės Lietuvos rašytojus. Jei kas čia taip būtų pasakęs, be abejo, gintumėmės nuo tokio neužtarauto komplimento. Bet ką daryti dabar, kai tat viešai pripažino Rusijos rašytojų suvažiavime prakalbos metu ir vėliau per daugelį laikraščių pats Lietuvos komunistinių rašytojų sąjungos pirmininkas ponas (atsiprašau, draugas...) Eduardas Mieželaitis?

Kaip jau mūsų laikraščiuose buvo pranešta, jis ten pareiškė, jog mes išdavikiškai nuėjome tarnauti Amerikos reakcionieriams ir tapome lietuvių tautos priešai. Kai Lietuva tik dabar "išsikovojo nepriklausomybę ir didvyriškai kuria naują gyvenimą", tai, graudeno toliau Mieželaitis, "...anapus vandenyno saujelė pabėgėlių buržuazinių nacionalistų begėdiškai mus šmeižia, juodina viską, kas mums šventa".

Pagalčiau, naujasis Lietuvos sovietinių rašytojų politrukas savo duondavių akivaizdoje iškilmingai paliudijo: - "Lietuvos buržuaziniai nacionalistai užsienyje, puoselėję svajonę apie ideologinę infiltraciją, visai juodina mūsų literatūros laimėjimus, šmeižtu, šantažu, grąšinimais ir dvasiniu teroru mėgino sukelti mūsų rašytojų tarpe sumišimą, pasėti juose piktą abejonių sėklą".

Na jau, - kiek čia tesėta tos sėklos.

Kai vieni kiek sėdavo, tai kiti tuoj pašaipiai pajuokdavo. Esą, menka nauda ir joks didvyriškumas laisvojoje užsienyje lietuvių spaudoje ginčytis su Lietuvos okupantų pakalikais ar tais tautiečiais, kurie juk ne iš gero, o iš prievartos ten turi rašyti ir kalbėti tik taip, kaip reikalauja Maskolijos komisarai. Kol Lietuva tebėra kompartijos, rusų kariuomenės ir policijos rankose, nieko nepakeis čia mūsų įmantrūs įrodinėjimai, kritikos, satyros ar kitokie išminties rodymai bei kreipimasis į tautinę tėvynės lietuvių sąžinę. Pagaliau, mūsų balsų ir gražbylysių ten niekas ir neišgirsta, nes jie neturi jokios galimybės paskaityti laisvosios lietuviškos spaudos.

Ne kartą tuo reikalu ilgai galvodavau ir vis svyruodavau: katrių mūsų nusistatymai būtų teisingesni, - ar tų, kurie veda beprasmišką "terorą" mūsų spaudoje, ar tų, kurie jo reikšmę menkina ir tik ragina: daugiau aukokime Lietuvos Laisvinimo veiksniams, o šieji turėdami pinigų, jau žinos, ką atlikti realiesniau Lietuvos laisvinimo darbui... Po Mieželaičio liudijimo "visarusiškame" Maskvos forume, man šis klausimas atrodė žymiai paaiškėjęs. "Veiksnių" darbo nemenkinant, nei į padangių miglas keliant, vis dėlto, kaip matyti, laisvieji lietuvių publicistai, literatūros kritikai ir kultūros kronikininkai, vienšii karieiviai be pinigų, aukų ir komitetų, kažin ar ne daugiau yra sukėlę "sumišimo" tarybinės Lietuvos liaudies politrukų tarpe ir ten prisidėję "piktos abejonių sėklos".

Kaikurie kiti mūsų plunksnos draugai šioje srityje yra gausiau pasidarbavę. Gi aš pats, nors per pastarą dešimtmetį pagal galimybes pusėtinai uoliai sekęs sovietinės Lietuvos spaudą ir knygas, tesu labai nedaug terašęs (t.y. "terorizavęs") vos keletą kartų. Tik kas man krito dėmesin, tai kad beveik kiekvieną kartą buvo ten vienokos ar kitokios - anapusuždanginis atbalsis. Paminėkim porą atvejų.

Pirmą kartą rašiau ne savo noru, o gen. Michailovo komiteto laikraščio "Tėvynės Balso" pakviestas. Ten buvo išreikštas pageidavimas, kad užsienyje gyvenanti asmenys, arčiau pažinoję poetę Salomėją Nerį, pateiktų apie ją atsiminimų leidžiamam naujam jos raštų ir biografijos

rinkinui. Kadangi ten irgi buvau pavardiškai paminėtas, tai ilgesniu straipsniu viename Amerikos lietuvių laikraštyje atsakiau: - Labai malonu! Galima! Atsiminimai bus, - tik Nėries rinkinio leidykla ir redaktoriai turi garantuoti, kad viskas bus išspausdinta taip, kaip parašyta. Atbalsis buvo, bet tik per sovietinio humoro žurnalėlį "Šluotą", idėjusi mano karikatūrą, kur buvau papaišytas ant kelių atsilaukų ir besimeldžiantis Hitleriniam kryžiui. O apačioje pridėtas eilėraštis su kilniomis idėjomis, kad "iš esmės" esu smetonininkas ir fašistas. Vadinas, atsiminimus surašyti prašė, bet kai buvo iškelta sąlyga jiems laisvai, be cenzūros atspausdinti, - tai nebereikia, toks mano pageidavimas jau fašizmas...

Mat, tame pat straipsnyje ir kiek vėliau dar "Santarvės" žurnale, matyt, būta pareikšta ir kiek nemalonesnių minčių. Tai vis dėl liaudies reikalų gynimo, darbo žmogaus interesų atstovavimo ir dėl klausimo: kurie mūsų rašytojai yra lietuvių liaudies reikalų gynėjai, o kurie jos priešai, išnaudotojų garbintojai ir fašistai?

Ir pačių komunistų laikraštis pripažįsta, kad E. Mieželaitis tėra tik ištikimas partijos bernas: lakštingala (poezija) vos beįžiūrėma, o savo užpakalį nuo kritikos prisidengęs

(Karikatūra iš Literatūros ir Meno)

Mano mintis buvo, trumpai sakant, tokia: - sovietiniai Lietuvos rašytojai yra ne mūsų liaudies, bet naujųjų Lietuvos pavergėjų ir išnaudotojų interesų gynėjai. Patys jie net ne darbininkai, o parazitai, gyvenantieji iš liaudies prakaito. Kai lietuvių tauta išsilaisvins, tai ne mes iš tolimo užsienio, bet Lietuvos liaudies pirmutinė juos griebis už pakarpas ir, nesuvaldydama neapdykiant, atsakančiai pašauks. Kasmet sovietinės Lietuvos rašytojai ir kiti menininkai raginami nors savaitei, nors dienai kitai nuvykti į fabrikus ar kolchozus susipažinti su darbo žmonių reikalais ir nuotaikomis, tai mes kiti, užsienio lietuvių rašytojai ir kultūrininkai, su darbo žmonių reikalais daug arčiau esame susipažinę ir juos suprantame, nes mes juos nuolat kasdien "studijuojame" po 8 ar 10 valandų. Tiesiogiai išgyvendami Amerikos proletariato reikalus, mes jautriau suprantame ir tarybinio proletariato polinkius, taigi, ir Lietuvos proletarų siekimus. Pagaliau tariant pagal sovietinę evangeliją, mums tiksliau pažįstamas ir senas Markso teigimas, kad kovoje už savo teises ir laisvę proletarai neturi ko prarasti, išskyrus savo vergijos retežius, šiuo atveju Lietuvos proletarai, - rusiškus sovietinio valstybinio kapitalizmo retežius...

Mūsų laikraščiai patenka sovietų policijai, kompartijos vadovybei ir jų laikraščių redakcijoms. Patikimiesiems leidžiama susipažinti, ką kalba "tautos išdavikai anapus vandenyno". Kartais tų žinių nuotrupos pasiklinda ir plačiau. Man teko patirti, kad paskaitęs tuos straipsnius Vilniuje, vienas naujosios sovietinės klasės parazitas su pasipiktinimu sušuko:

- Tai fašistinis teroras!..

Taigi, kai pastarais laikais kaikurie organizuotos veiklos mėgėjai pradėjo kelti "kultūrinio bendradarbiavimo" reikalą su sovietine Lietuva, mes kiti, kaip matote, jau nuo seno ir gana sklandžiai bendradarbiavame.

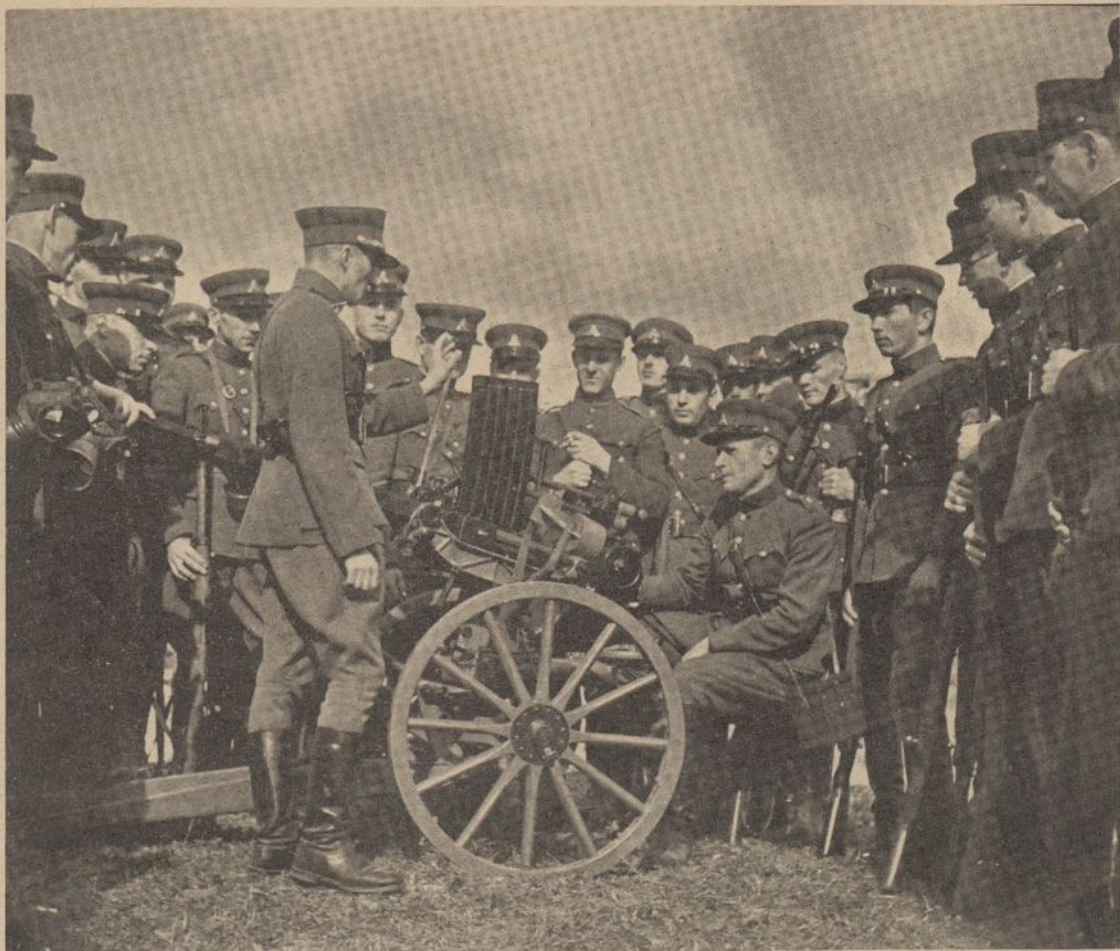
Sovietinių Lietuvos rašytojų pirmininkas E. Mieželaitis Maskvoje išsireiškė švelniau: dvasinis teroras...

Kai neseniai perskaičiau vėliausią (gegužės mėnesio) sovietinių rašytojų draugijos organo "Pergalės" numerį, tikrai mane suėmė siaubas: klaiki dvasinio smurto valdžia, kuriai dabar pavesta mankštinti mūsų tarybinės liaudies kultūrą. Taigi, tame žurnale per keliolika puslapių pirmoje vietoje idėta kaip tik paties pirmininko poezija, filsofiškai pavadinta "Apmąstymas". Vienas Chicagos "Draugo" bendradarbis jau plačiau supažindino skaitytojus su šios pasibaistėtos grafomanijos perlais. Norėčiau ką pacituoti, bet negi išcituosi keliolika didelių puslapių? Tad kantriai ieškoju ne blogiausio, bet geriausios poezijos posmo. Man rodos, kad tai šisai:

Mano posmai,
Mano posmų
Brandūs rimai -
Mano vagos, kurias aš ariu
Mano knygos - suverstos ari-

(mai,
Žodžių grūdus aš į juos be-

(riu.
Kaip matyti, šio posmo rimai, deja visai ne brandūs, o vieni

Šauliai pratimuose susipažįsta su automatinio pabūklų

Šaulių Sąjungai 40 metų

Turėjo 60,000 narių, 125 choras, 400 vaidybos kuopelių, 105 orkestrus, 300 bibliotekų.

Šiomet sueina lygiai 40 metų nuo Šaulių S-gos įkūrimo. Šaulių Sąjungos užuomazga reikia laikyti 1918 m. pabaigą, kuomet vokiečių kariuomenė turėjo apieisti mūsų kraštą. Mes neturėjome dar jėgos priversti juos kuo greičiau Lietuvą apieisti — neturėjome kariuomenės, o rūpesčių turėjome daug. Pirmiausia mums reikėjo apsiginti nuo plėšikų, kurių buvo pilnos girios. Tie plėšikai tai buvo įvairūs karo belaisviai, dezertyrai, pabėgėliai ir kt.

Tada ir pradėjo ginkluotis pirmieji partizanų - šaulių būriai ir pavieni šauliai kraštui ir savo turtui ginti.

Laikui bėgant, pribrendo reikalas suorganizuoti tuos atskirus šaulių būrius į vieną tvarkingą organizaciją. Šio darbo priekyje ir atsisistojo a. a. garbingos atminties Vladas Putvis-Putvinskis, ir 1919 m. birželio mėn. 27 d. įkuriamą šaulių S-gą.

Nuo tos dienos šauliai jau organizuotai talkininkavo kariuomenei kovose su Lietuvos priešais: bolševikais, bermontininkais ir vėliau lenkais. Jie, kaip ir kariai, kaudamiesi pirmose fronto linijose, atidavė savo kraujo auką tėvynei. Čia su pagalba prisimename pirmąjį šaulį, kritusį karo lauke dėl laisvės, tai Aleksandrą Vainauską.

Šauliai dalyvavo ne tik nepriklausomybės kovose, jie aktingai dalyvavo ir Klaipėdos krašto atvadavime. Šauliai talkininkavo ne tik fronte, bet buvo stiprus vyriausybės ramstis kovose su vidaus priešais, sutramdant lenkų peoviakus ir likviduojant plėšikų gaujas, atsiradusias krašte karui pasibaigus.

Nepriklausomybės laikotarpyje šauliai vykdė didelį

kultūrinį ir tautinio auklėjimo darbą. Didžiausias dėmesys buvo nukreiptas į karinį pasiruošimą, lietuviškumo, pilietinio susipratimo ir vienybės ugdymą. Siekdama savo tikslų, šaulių Sąjunga steigė įvairius kursus: priešlėktuvinės apsaugos, sanitarijos, liet. kalbos, istorijos ir kt. Buvo rūpinamasi turėti savo kultūrinius židinius — šaulių namus, šauliai globojo ir istorines vietas, senovės paminklus, tvarkė karių kapus. Tad šauliams rūpėjo visos gyvenimo sritys — visa Lietuva. Šaulių S-ga plito greičiau nei kuri kita organizacija: jei dešimtmetis buvo švenčiamas, su 500 šaulių būrių, tai, sulaukus dvidešimtmečio, šaulių būrių skaičius prašoko dvigubai — iki 1200 būrių su virš 60,000 šaulių.

Šaulių S-ga turėjo net 125 choras, apie 400 vaidybos kuopelių, 3 teatrus, 105 orkestrus, 300 bibliotekų ir apie 120 sporto vienetų.

Šaulių S-gon tilpo visi geros valios lietuviai. S-ga savo tarpe turėjo: apie 300 kunigų, 39 profesorų, 100 teisininkų, 100 inžinierių, 250 gydytojų ir kt.

Už tuos nuveiktus darbus pirmiausia pagarba priklausio S-gos įkūrėjui, pirmam jos pirmininkui ir viršininkui Vladui Putviui, taip pat dail. žmuidžinavičiui, gen. T. Daukantui, prof. Vailioniui, kpt. Klimaičiui, plk. Kalmantui ir kt. Šios sukaikties proga didelę pagarbą ir dėkingumą tenka išreikšti ir tiems asmenims — mūsų seniesiems ateiviams — Amerikos lietuviams, kurie suprato šaulių S-gos tikslus ir vien tik 1919-24 m. laikotarpyje šaulių S-gai suaukojo 170 tūkstančių dolerių. Tai buvo didžiulė materialinė

nė parama S-gai augti ir stiprėti.

Šiomet taip pat sukanka ir 20 metų nuo didingos šaulių S-gos šventės, įvykusios 1939 m. Kaune. Tai buvo ne tik šaulių, bet ir visos Lietuvos šventė. Tai buvo lyg S-gos ataskaita tautai iš jos nuveiktų darbų.

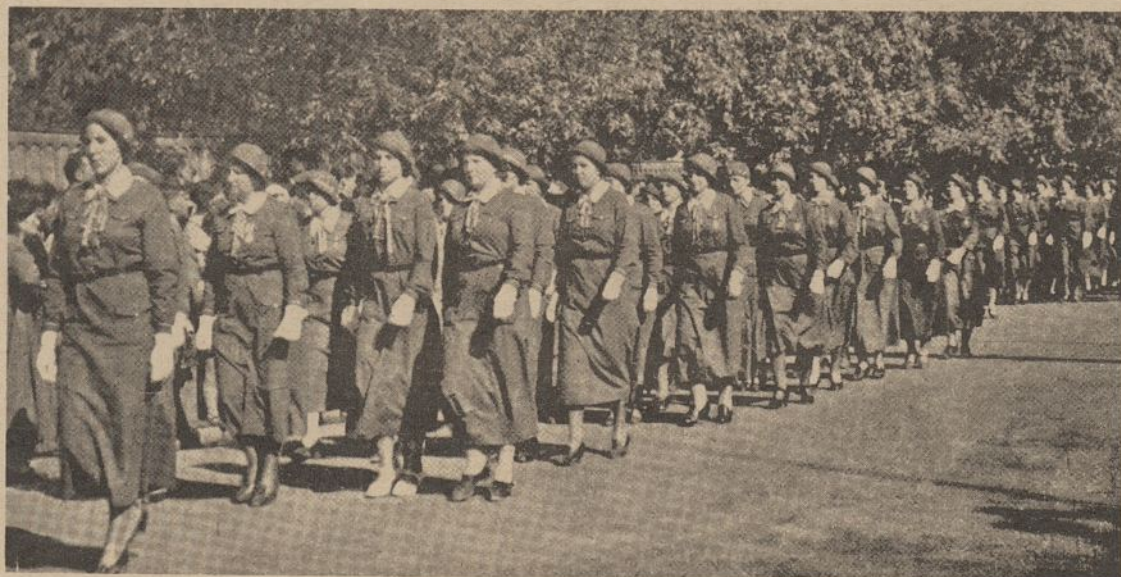
1939 m. tūkstančiai šaulių vyrų ir moterų užtvindė Kauną. Šventės metu buvo suruošta plataus masto sporto varžybos, šaudymo pirmenybės, dainų šventė su 2,000 dainininkų ir 500 žm. orkestru, tautodailės paroda ir pagalios paradas. Tai buvo kažkas nepaprasto, didingo. Reikia pažymėti, kad pamaldas atlaikė patsai arkivysk. Skvireckas. Šventės atsilankė ne tik mūsų vyriausybės atstovai, bet ir diplomatinis korpusas, karo atstovai, o taip pat ir Pabaltijo valstybių šaulių atstovai.

Už šios šventės pasisekimą ir subūrimą iki 60,000 šaulių po šaulių S-gos vėliavos garbė tenka pulk. Saladžiui kuris, po 1935 m. šaulių S-gos perorganizavimo buvo paskirtas šaulių S-gos vadu ir jai vadovavo paskutinius 5 metus. Ne tik man (nes apie 3 metus teko vadovauti vienam iš Kauno būrių), bet ir kitiems, kurie buvo į tą darbą aktyviai įsijungę, teko matyti ir stebėtis, kiek meilės ir širdies, kiek darbo ir pasišventimo jis atidavė šaulių Sąjungai.

Mes, būdami čia išblaškyti po visą kontinentą, ne tik pavieniai šauliai, ne tik tie, kurie turi progos jungtis į čia atsikuriančią S. S-gą, bet ir visi lietuviai, nekriskime dvasioje, išsaugokime žuvusių krauju aplaistytą S. Sąjungos idėją. Nepaskekime vien savo asmeninius reikalus, kankinių kraujas testiprina mus ir įkvepia ryžto dirbti ir aukotis neprikl. Lietuvos labui. Nes tauta, kaip ir pavienis asmuo, jei nori gyventi, turi dirbti ir kovoti. Tad dirbkime, kad laisvės valanda greičiau Lietuvai ateitų, kad vėl galėtume atsiklaupę bučiuoti sunkiai alsuojančią Lietuvos žemę ir įsijungti į kovą dėl jos laisvės.

(Per Rochesterio radijo valandėlę p. Draugelio pasakytoji kalba). E. N.

KAIREJE: Šaulės žygiuoja parade.

Jų nuotyčiai dar nesibaigė 3

Žalčiai ieškojo šilumos po mano marškiniais...

"Dabar aš negaliu suprasti, koks buvau tada žmogus", sako El Campesino.

El Campesino su draugais pasirodė milicininkus likviduoti, bet, laimėjus traukinio viršininkas, su kuriuo buvo išgėrę nemažą degtinės milicininkus nuo durų atitolino.

Tolimesnė kelionė praėjo be didelių nuotykių, jei neminėti Campillo dingimo. Prieš pasiečio stotį jie traukinį apleidė, persirengę civiliais rūbais, kuriuos turėjo savo lagaminuose, ir 3 val. ryto jau buvo Irano teritorijoje, o 11 val. vakare išėjo iš Teherano stoties.

- Mes buvome laimingi, - sako El Campesino, - kad pagaliau, po keturių metų gyvenimo koncentraciniame pasaulyje, išvydome laisvę. Bet nežiūrint viso džiaugsmo, jaučiausi apkurtes, lyg būčiau ką išdavęs. Dabar, po keturiolikos metų, aš nesu prantu, koks buvau tada žmogus. Man atrodo, kad aš kalbėjau kalbą, kuri man buvo svetima. Aš buvau apnuodytas sovietine propaganda.

Šitas apnuodijimas iššaukė naują katastrofą. Kada El Campesino ir Laurente prisistatė į anglų ambasadą, ten juos gražiai priėmė, apgėrė ir pasiūlė lėktuvu nuvežti į Londoną. Bet tai pradėjo nepatikti ispanams, jie priešinosi ir įtarinėjo anglus, ar juos nenori padaryti savo imperializmo tarnais. Tokia keista laikysena anglus užnirigavo, o paskui ir užaliarmavo. Pradžioje jie buvo priimti draugiškai, bet greit pradėjo žiūrėti su įtarimu.

- 1945 m. sausio mėn. mes tapome tikrais anglų belaisviais. Vieną popietę, kai mus išvedė į ligoninę, lydinčios ginkluotam sargybiniui, pabėgom, bet po kelių dienų už 80 mylių nuo Teherano pakliuovom rusų patruliui į rankas. Matydami mus apsirėngusiais anglų rūbais, palaikė šnipais ir po 10 dienų uždarytame vagone atvežė į Maskvą; tą patį vakarą jau nakvojom Lubankoje.

- Vienas milicininkų mane nuvedė į siaurą koridorėlį, kur turėjau pereiti medicininį apžiūrėjimą, - pasakoja toliau El Campesino, - Viena moteris su baltu chalatu brutaliais gestais man atvertė blakstienas taip žiauriai, kad skausmą akyse jaučiau tris dienas. Po to metaline viela man iškrapštė ausis, pradurdama vienos ausies bugnelį, davė gerti vaistų, kurie sukėlė vėmimą, ir

tesė apžiūrėjimą, kurį nepatogu čia pasakoti. Parvestas į celę, turėjau visą naktį pasilikti nuogą ir tik kitą rytą gavau kelnes, kurios vos siekė kelius, ir marškinius su viena rankove. Po to nuvedė mane į kitą didesnę celę, kur jau buvo penki asmenys išbalę ir silpnai, tikriai gyvi lavonai.

Celė buvo 14 pėdų ilgio ir 7 pėdų pločio. Šešiams buvo tik

Po to reikėjo atsisėsti ant guolio krašto su knyga rankoje ir žiūrėti būtinai į skylutę duryse. Jei kuris nusukdavo galvą ir pažvelgdavo į knygą, įpuolė sargai apdaužydavo. Pirmą valandą po pietų sargai atnešdavo sriubos, kurioje plaukiojo keli kopūstų lapai. Po to pusę valandos leisdavo pailsėti ir nuo 2 iki 7 val. vėl reikdavo su knyga sėdėti ir žiūrėti į duris. Jei

Raudonasis genrolas El Campesino, užmiršęs visus vargus ir išsigydęs nuo komunizmo, vis tebegalvoja kaip nuversti Franco režimą ir su savo bendraminčiais tariai prie Ispanijos žemėlapiu.

trys guoliai. Apatinė sienos dalis buvo nutepta žaliai, viršutinė raudonai. Tai nieko, sako El Campesino, bet kančios prasidėjo su tų spalvų priešingumu, 5 val. ryto jau reikėjo būti ant kojų. Per dvi valandas turėjome plauti guolius žibale mirkytu skudurų, šepečiu išvalyti grindis. Jei rezultatai nepatiko sargams, reikdavo viską pradėti iš naujo. Mums duodavo 100 gramų juodos duonos ir šilto vandens.

kas truputį pakeisdavo padėtį, sargai tuoj mušdavo.

- Kiekvieną rytą aš jaučiausi vis silpnėjęs, - sako El Campesino, - Fizinis nuovargis buvo didelis. Mes susmukome fiziškai ir dvasiškai. Tardymai visad vykdavo naktimis. Trys karininkai sėdavo už stalo ir kartais valandą ignoruodavo mane, prieš juos stovintį. Paskui pradėdavo klausinėti ir visą laiką būdavo tie patys klausimai: Ar karo metu Ispanijoje aš buvau susitikęs su amerikiečių karininkais? Kiek kartų? Ką aš jiems pasakiau? Kokią paslaptį aš jiems išdaviau?

Tai tęsėsi savaitėmis. Iš viso aštuonis mėnesius, per kuriuos El Campesino gaudavo miegoti po pustrėčios valandos į parą. Maistas buvo baisus, bet jis kentėjo ne tiek nuo bado, kiek nuo miego trūkumo. Tačiau jis laikėsi, kiekvieną naktį atsisakydamas pasirašyti tardytojo paruoštus parodymus. Pagaliau, kad priverstų, jam prirašė ledo šaltumo vonią, kurioje panertas jis jausdavo, lyg būtų peiliais raižomas, kol netekdavo sąmonės.

Iš Lubankos jį perkėlė į Butyrkus, ir čia jis sužinojo, kad esąs nuteistas trejiems metams sunkiųjų darbų į Vorkutą ir penkeriems metams gyventi policijos priežiūroje.

Vorkutos koncentracijos stovykloje jis buvo įrašytas Piotr Antonovič vardu. Barakuose, nežiūrint didelių speigų, kaliniai turėjo miegoti ant plikų lentinių guolių ir negaudavo jokios antklodės. Jis manė, kad neišlaikys. Vienintelis būdas išlikti, gyvam tai pasidaryti stachanoviečiu. Greit jis pagarsėjo, sumušdamas kasykloje darbo pajėgumo rekordus. Bet vieną dieną kasyklos užgriuvo, ir jam buvo sužalotas nugarakaulis. Jis buvo pripažintas netinkamu darbui ir dėka NKVD kapitones, kuri buvo pasidariusi jo meilužė, buvo pasiųstas į Samarkandą prie Irano sienos.

Čia dar kartą jis bandė pabė-

"...ir jau sekančią minutę prasidėjo pragariškas triukšmas..."

Valandos, kurios nulėmė II Pasaulinį karą 15

Pavoingas nesusipratimas

Blue ir jo draugas pasiekė geležinkelio pylimą. Ten viršuje buvo dar tuzinas peršlapusių varvančių pavidalų, vieno leitenanto vadovaujamų. Blue nepažino nė vieno iš jų, tačiau nudžiugo, radęs savus, ir drauge su jais žygiavo į pietus, labai šlapias, bet vis dar pilnas pasitikėjimo. Už kelių kilometrų jie priėjo vietą, kur geležinkelis kirtu plentą. Tai buvo Saint - Mere - Eglise kelias, kuris ties La Fiere kaimeliu kirtu upę, ir to tilto paėmimas buvo vienas svarbiausių divizijos uždavinių.

Prie plento susirinko daugiausiai vyrų iš kitų dalinių, ir leitenantas savo žmones perdavė viename kapitoniui. Maždaug keturiasdešimties vyrų būrys išžygiavo link tilto dviem vorom abiejose kelio pusėse. Jie turėjo vieną prieštankinį vamzdį ir

vieną kulkosvaidį. Pagaliau, galvojo Blue, reikalai pradėjo darytis įdomesni. Tam jie juk ir atvyko čion.

Paskui jie pamatė pirmąjį vokiečių. Nuo tilto pusės važiuo motociklas su priekaba, ir motociklininkas, kaip atrodo, parašutininkų nebuvo pastebėjęs, iki privažiavo perartį. Jis nesusistodamas pralėkė viduriu kelio ir būtų beveik pasprukęs, nes ne vienas negalėjo šauti bijodamas, kad gali sužeisti savo draugus. Jam tostant link Sainte-Mère-Eglise, vienas kulkosvaidininkas paleido šūvį į nugarą, ir motociklas nuriedėjo į griovį. Visas buvo baisiai paprasta.

Už šimto metrų stovėjo ūkininko namas. Iš ten pradėjo grupę apšaudyti, ir išsivystė trumpas, bet karštos kautynės - pirmosios kovotojų Blue ir daugumai jo draugų. Karininkai buvo uždraudę vartoti prieštankinį vamzdį, kadangi jam turėjo tik keletą šovinių; jie šaudė į langus iš šautuvų ir kulkosvaidžio, ir netrukus ten pasirodė balta vėliava. Leitenantas priėjo prie namo ir paspyrė duris. Iš vidaus pasigirdo šūvis. Jis nubėgo atgal, ranka prispaudęs ausį, nes kulipka buvo pervėrusi ausies grybelį. Įniršęs jis įsakė panaudoti prieštankinį vamzdį... Į langus buvo paleisti du šūviai; viduje sprogo granatos ir namas užsidegė. Po poros minučių, iškėlė rankas, iš ten išėjo vokiečių karininkas ir 15 vyrų.

Blue nuotaika buvo pakili. Dėl tokios lengvos ir greitos pergalės; jis jautėsi, lyg tiltas jau būtų buvęs užimtas ir karas beveik laimėtas. Tačiau jo nuotaika greit nukrito, kai iš degančio namo išėjo du senyvi prancūzai: vienas stūmė vienratį, ir jame buvo senyva moterėlė. Vaizdas sujaudino Blue. Jis staiga atsiminė gimtinę namą Carolinoy ir pajuto gėdą. Prancūzijos atsiėmimas kareiviškas išdidumas išgaravo. Kokiais išvaduotojais juos palaikys? Kas nors turėjo senuosius žmones bent atspirašyti, pareikšti užuojautą dėl namo padėgimo. Bet vietoj to jie gavo įsakymą pereiti tiltą.

Parašutininkai niekieno nekludomi peržygiavo tiltą ir už jo 400 m ilgio aukštą pylimą, nutiestą per pelkę. Antroje pusėje daugumas nuskubėjo į dingio iš Blue akiračio, o jis su trim ar keturiais karininkais ir pustuziniu draugų liko prie tilto. Padėtis jam nekėlė nerimo, ir jis išsitiesė prieš lėtai pro debesį beprasiveržiančią saulę, ruošdamasis išsidžiovinti.

Vokiečių tankų puolimas prasidėjo staigiai. Blue pamatė plentą atvažiuojančius tankus, ir jau sekančią minutę prasidėjo pragariškas triukšmas. Jis nusirito į kvepiančią pakelės žolę, nes neturėjo jokio ginklo. Vyras su prieštankiniu vamzdžiu padarė tankams šokių tokių sužalojimų, bet toli gražu jų neužteko, ir Blue išgirdo karininko balsą: "Išsisklaidyti!" Jis susikūprinęs nubėgo į švendryną pylimo pakraštėje, gulė į pelkę ir pradėjo antrą kartą tą dieną kapnoti per dumblą, o čia pat, pylimu, riedėjo tankai. Jis pasiekė tilto

galą, kur vanduo jau buvo gilus, ir svarstė: plaukti ar tiltu perbėgti? Jis gulėjo ant nuožulnios tilto atramos, ir vanduo sunkėsi iš jo drabužių. Kažkas sušuko "Bėk, žmogau!" - ir jis, nieko daugiau negalvodamas, šoko ant tilto ir bėgo, kaip tilvikas, kulipkomis švilpiančiais pro ausis, ir krito ant žemės antrame tilto gale, pasiekęs vietą, iš kurios jie buvo išėję. Ūkininko namas dar tebedegė, senų žmonių jau ten nebebuvo, ir Blue jų niekada daugiau nebematė. Bet jis jų neužmiršo, kaip negalėjo užmiršti savo pirmosios pergalės ir pirmojo pralaimėjimo.

Būdamas eilinis kareivis, Blue negalėjo žinoti, kodėl viskas nesėkmingai baigėsi. Bet maždaug tuo pačiu metu, kada tiltas buvo prarastas, atsirado generolas Gavinas su 150 vyrų ir bandė pavoingas būklę suimti į savo rankas.

Gavinas buvo baigęs defenzyvinės kautynės tuo metu, kai jo žmonės pelkėje tebeieškojo dingusių kovos reikmenų. Tačiau iki pat ryto jie nerado nė vieno prieštankinio ginklo. Gavinui beliko pasirinkti: arba nepakankamai apsiginklavus, bandyti prasisiveržti vakariniu upės krantu, arba, perbridus užtvindyta zona, žygiuoti geležinkelio pylimu. Jis buvo nugirdęs, kad kiti pulkai ten esą pusėtinai geroje būklėje. Jis pasirinko antrąją išeitį. Palikęs sužeistuosius, su savo mišria grupe pradėjo bristi per pelkę. Daugelis dar prisidėjo pakelyje. Tačiau ilgas ir nesėkmingas ginklų ieškojimas juos sugaišino ir jie pavėlavo išgelbėti tiltą.

Didysis iššokimo sąmyšis generolą Gaviną taip pat maža tepaveikė, kaip ir jo kolegą gen. Gale už 80 km į rytus. Jis žinojo, kad jo vyrai atliks uždavinį nepaisant, kiek jų bebūtų. Tačiau tilto praradimas buvo labai rimtas reikalas, nes jis sukauldė diviziją į dvi dalis ir dviejų pulkų dalį paliko kitoje slėnio pusėje, kur jie, nesitikėdami pastiprinimu, atsidūrė beviltiškoje būklėje. Tiltas buvo prarastas per nesusipratimą: didžioji dalis junginių, jį perėjusių, buvo vyrai, iššokę klaidingose upės pusėje. Jie paprasčiausiai žygiavo per tiltą, norėdami patekti į jiems skirtą pusę. Jie tikėjo, kad paskui juos ateis kiti, kurie tą tiltą gins. Tačiau išskyrus porą žmonių, kurių tarpe buvo ir Blue, niekas neatėjo.

Gavinui buvo visiškai vistiek, kas atsitiko; jis tuoj bandė antrą kartą pereiti upę, bet ne ties La Fiere, o antruoju tiltu, esančiu kiek toliau į pietus, prie seno forto. Tačiau neturint sunkiųjų ginklų, parašutininkams nepasisekė vokiečių išspausti iš pozicijų, ir keturias dienas, iki atvyko savieji tankai, niekas upės neperžengė.

Bet nors ir nepaimdami tilto, jie pasiekė didelį laimėjimą: jie sukludė vokiečių artėjimą, vokiečių tankų neleidžiant ne tik į išsilaipinimo įlankas, bet ir į Sainte - Mere - Eglise, už pusantro kilometro nuo tilto, kur

(Nukelta į 6 psl.)

Bronys Žvynys, buvęs Lietuvoj mokesčių inspektorius, dabar, kai Tabor Farmoj pilna vasarotojų, mažai turi laiko savo dviem keturkojams draugams, bet Dirvos visad nekantriai laukia, ypač ji domina tos šnipų istorijos...

Dirvos nuotrauka

Radioaktyvaus spinduliavimo sukeltos ligos

Radioaktyvaus spinduliavimo sutrikimus galima padalinti į dvi grupes:

1. Akutinės radioaktyvumo ligos,
2. Chroniški padariniai.

Akutiniai susirgimai gana ryškiai skirstosi į keturis skirtingus laikotarpius. Pirmasis laikotarpis tęsiasi maždaug 1-4 dienas. Jis gali prasidėti tuojau po stipraus švitinimo radioaktyviais spinduliais, bet dažniausiai pasireiškia tik po kelių ar keliolikos valandų. Juo vėliau šis laikotarpis prasideda, tuo geresnės galimybės žmogui išlikti. Šiame laikotarpyje žmonės blogai jaučiasi. Išgyvena stiprų piktinimą ir daugiau ar mažiau vemia. Šiame laikotarpyje labai retas miršta, nebent būtų gavęs radioaktyviais spinduliais nepaprastai stiprų švitinimą. Tačiau tokiu atveju greičiausiai jis mirs nuo kitų branduolinių ginklų padarinių.

Antrojo laikotarpio metu, palyginti, žmonės gerai jaučiasi, neturi jokių nusiskundimų ir gali manyti, kad pavojus jau praėjo. Toksai geros savijautos laikotarpis tęsiasi 1-2 savaites ir yra labai apgaulingas. Juo tas laikotarpis trumpesnis, tuo didesnis pavojus laukia paliestatįj.

Trečiojo laikotarpio pradžią įvairuoja maždaug nuo dviejų net iki ketolios savaitių po švitinimo. Ir beveik visi, kurie miršta nuo radioaktyvių spindulių, miršta šiame laikotarpyje. Jisai tęsiasi nuo kelių dienų iki kelių savaitių ar net kelių mėnesių. Pradžioje puikiai besijautę žmonės pradeda ir vėl prastai jaustis, nustoja apetitą ir tampa labai erzliais, jautriais visokioms smulkmenoms. Greitai prisideda stiprūs vidurių skausmai, lydimi labai stipraus vėmimo bei viduriavimo. Žmogaus kūno svoris smarkiai krinta, beveik nebepali valgyti. Neužilgo prasideda ir kraujavimai. Mažiausi sužeidimai yra lydimi sunkių, ilgų kraujavimų, kol ištinka mirtis. Daugumas miršta laike 20-30 dienų po švitinimo, bet mirti gali ir po 2-4 mėnesių.

Jei žmogus išlieka gyvas bent 3 mėnesius, jis gali išvengti mirtinos akutinio spinduliavimo ligos, bet pavojus dar nesibaigia. Šios

radioaktyvaus spinduliavimo aukos įžengia į ketvirtąjį laikotarpį, kuris tęsiasi mėnesių mėnesius, net iki dviejų metų. Tame laikotarpyje spinduliavimo aukos yra labai neatsparios bet kokioms infekcijoms. Tame laikotarpyje didelis jų skaičius miršta nuo įvairių virusinių ligų, daugiausia nuo virusinio plaučių uždegimo.

Visi, kurie išvengia ir chroniškųjų padarinių, visą gyvenimą lieka labai jautrūs, labai neatsparūs virusų sukeltoms ligoms ir dažnai nuo jų miršta net keletai metų praėjus.

Šios akutinės radioaktyvaus spinduliavimo ligos pasireiškimai didele dalimi priklauso nuo to, kiek paliestasis asmuo buvo atsparus tiems spinduliams jų švitinimo metu. Čia labai aiškiai pasireiškia skirtingas atskirų asmenų tyrimams spinduliams turimas jautrumas. Vieni nuo tos pačios dozės gali mirti, o kiti pasveiks be ypatingesnių pasekų. Čia labai svarbu ir kiek radioaktyvių spindulių paskiri asmenys yra gavę per visą savo gyvenimą. Mat, net ir mažiausias, jokių tiesioginių pasekų nepalikęs švitinimas radioaktyviais spinduliais, savo žymes palieka, tuos asmenis padarydamas mažiau atspariais.

Ši radioaktyvių spindulių savotiška ypatybė labiau pasireiškia, tik pradėjus naudoti branduolines reakcijas, kad tik ir bandymo tikslais. Nors šie spinduliai neigiamai paveikia beveik visus, be išimties, kūno audinius, bet didžiausią sužalojimą randami tuose organuose, kurie gamina įvairius kraujo kūnelius. Pirmieji sutrikimai jau po kelių valandų pasireiškia limfocitose. Toliau po 3-4 dienų jie paliečia taip vadinamus gramulocitus. Dar vėliau, po 6-9 dienų, paliečiami raudonosios kraujo kūnelius gaunantieji organai. Gi vėliausiai ir sunkiausiai paliečiami kraujo plokštelės gaminantieji megakariocitai (maždaug už 2-6 savaitių po švitinimo).

Akutinės radioaktyvaus spinduliavimo ligos pasireiškimai kaip tik ir yra sukeliami šių kraujo kūnelių gaminančių organų sutriki-

mų. Yra sudarytos specialios lentelės rodančios, kokių sutrikimų galima tikėtis, priklausomai nuo švitinimo laipsnio. Tos lentelės daugiausia domina tik specialistus — gydytojus. Žinoma, jei būtų suinteresuotų, ją būtų galima paskelbti.

Chroniški radioaktyvaus spinduliavimo padariniai pasireiškia tik po daugelio mėnesių, metų ar net kelių dešimtmečių, jei tokiais spinduliais švitinti dar taip ilgai lieka gyvi. Viena iš būdingiausių jų savybių tai neatsparumas įvairioms infekcijoms. Šis neatsparumas lieka visam amžiui. Drauge pasireiškia ir per ankstyvas susenimas. Žmonės atrodo daug senesni, negu jų amžius.

Daugelis švitinimo aukų po eilės metų gauna įvairiausius piktybinius ar net gerybinius auglius. Ir įvairios rūšies taip vadinami "vėžiai" daugelį žmonių nuvaro į kapus. Nepaprastai dažnai pasitaiko kataraktas, t. y. akies lęšiuko sudrumstimas, galįs vesti net iki visiškio apakimo. Ši liga ir taip jau senam amžiuje yra dažna, bet ji ir jauniems dažna, jei jie į akis yra gavę kad ir nedidelį švitinimą radioaktyviais spinduliais. Akies lęšiukas tiems spinduliams yra nepaprastai jautrus. Tiesa, šis sutrikimas gana nesunkia operacija pašalinimas, bet po to jie turi nešioti labai stiprius akinius, turėti skirtingus stiklus tolumai, skaitymui, įvairiems tarpiniams atstumams.

Gal reikšmingiausi, bet ir mažiausiai žinomi pakeitimai įvyksta genose, t. y. tuose lytinių ląsčių kėlinuose, kurie naujai kartai perduoda tėvų savybes. Ir daugelis kūdikių gimsta išsigimėliais, jei jų tėvai savo gyvenime yra turėję stipresnius švitinimus radioaktyviais spinduliais. Šios neigiamos savybės gali būti paveldimos, perduodamos iš kartų į kartas. Jų reikšmė dar nėra pakankamai gerai žinoma. Po stipraus radioaktyvaus švitinimo žmonės lieka nevaisingi. Kiek vėliau daug moterų turi spontaniškus — savaime kylančius abortus. O dar kiek vėliau pasireiškia jau minėti išsigimimai. Mokslininkai šiais klausimais yra skirtingų nuomonių, ir čia prieš akis dar daug atsakytinų klausimų.

(Bus daugiau)

Invazija...

(Atkelta iš 5 psl.)

kitas Gavino pulkas ankstyvomis ryto valandomis buvo pasiekęs neabejotiną laimėjimą.

Sainte - Mère - Eglise yra maža turgavietė abipus plento, einančio iš Cherbourgo į pietus. Šešis ar septynis šimtmečius jis buvo ramus ūkininkų bažnytkaimis, be jokios karinės vertės. Net ir tą naktį, kai jis atsitiktinai tapo dramatiškų įvykių scena, jo svarba buvo atsitiktinė. Švarbios iš tikrųjų buvo tik planas, kelias ir tiltas. Bet Sainte-Mère - Eglise turėjo laimės ir nelaimės žemėlapyje tapti amerikiečių išsilavinimo centru ir todėl gavo dviasmenę garbę - apy pirmąją Prancūzijos gyvenvietę, kurią užėmė sąjungininkų ėgos.

(Tėsinys: Burmistras pergyvena stebuklą)

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti ir paragink užsiprenumeruoti

Saulėtoje Kalifornijoje veiklus Long Beach lietuvių klubo pirminkas B. Archis su klubo nariais J. Ladyga ir ponis.

BALFO PAAIŠKINIMAS

Dirvoje, atspausdintame straipsnyje "Lietuvių Bendruomenė Vokietijoje rinkimų išvakarėse", kalbant apie LB Vokietijoje santykius su Balfu, yra padaryta stambių klaidų ir kaltinimų Balfui, kuriuos reikia atitaisyti.

Sakoma, kad "Vokietijos Krašto Valdyba 1958 m. gruodžio mėn. pasižadėjo visas šalpas gaunamas aukas, jei aukotojas nėra įsakniai nurodęs sušelpntį pavardės, perdavinėti Balfui".

Susitarimas gi buvo padarytas 1956 m. rudenį, kai Vokietijoje lankėsi Balfas pirm. kan. Končius. Deja, jo nebuvo laikomasi iki 1958 m. pabaigos. V. Bendruomenė nedavė Balfui gautų bendrąjį šalpai sumų, Balfas vykdė savo šalpos programas, nesiteiraudamas Bendruomenės.

1958 m. rudenį minėtas susitarimas ne sudarytas, o tik atnaujintas. Iš ką tik paskelbtų Balfos apyskaitų matyt, kad Balfas Vokietijoje 1958/59 metais gavo tik \$137.41, tačiau ir tie pinigai bene bus gauti iš privačių asmenų, o ne iš Vokietijos Lietuvių Bendruomenės. Tuo tarpu lietuvių bendruomenei Vokietijoje (plačia prasme) Balfas vien tik pinigais davė atskiriems asmenims \$3,667.34, Vasario 16 gimnazijai \$1,000.00 ir gėrybėmis už \$201,712.22.

Jei Vokietijos Krašto Bendruomenė atidavė (?) Balfui \$137.41, o gavo iš to paties Balfos \$206,379.56, "Stebėtojas" tikrai nurašė į šalį ar dėl to, kad neturėjo davinį, ar taip sąmoningai norėjo (rinkimų išvakarėse).

Vargo mokyklos Vokietijoje tikrai neturi darbo sąlygų ir lėšų, bet šeštadieninės mokyklos JAV irgi nėra geresnėje būklėje. Balfas stengėsi esančioms vargo mokykloms padėti, perdavė visas toms mokykloms skirtas lėšas (\$313.00) ir dar Kalėdoms 1958 m. pridėjo savo tūkstantį dolerių. Tai kur čia "priešingumas moralės dėsniams?"

Šalpos koordinacija. Organizuoja šalpa turi būti organizuo-

ta, tikslinga. Vokietijos Krašto Lietuvių Bendruomenė yra dar 1956 m. pažadėjusi rūpinti kultūriniais tautiniais reikalais, o Balfas šalpos. Šis susitarimas ne tik negali būti niekinis, bet būtinas ir naudingas ne Balfui o pačiai lietuvių bendruomenei. Juk priešingai, jei nebus koordinacijos, šalpa rūpintis ir bendruomenė ir Balfas, tada tarp dviejų auklių vaikas liks be galvos.

Visai panašiai turėtų eiti ir šalpa Lenkijos Lietuviams. Dabar ir tas, ir anas nori būti geras ir siūnčia prašantiems po siuntinuką, tuo būdu kai kas gavo dešimtimis siuntinukų ir pateko į kalėjimą. Balfas išsiuntė per metus labai daug siuntinių, bet visi buvo kartotekuojami, registruoti, todėl išsiuntinėti tikslingiau, negu individualūs atskirų asmenų siuntiniai.

Vaištų ir rūbų siuntiniai į Lietuvą. Reikia pastebėti, kad didžiausią nuostimtį siuntų Balfas išsomiš prašė ir buvo pasiūstas Vokietijos lietuvių prašymais. Mat Amerikos lietuviai daugumoj vis dar patys stengiasi gėlbėti, kad ir mažai pažįstamiems, Lietuvos kankiniams, o Vokietijoje esantieji lietuviai Balfan kreipiasi, nes patys nepajėgia. Ir šio srityje Balfas netiesioginiai bus padėjęs Vokietijos lietuviams kokių \$10,000.00 per metus. Tai va, kokia čia moralė.

Išvada. Jei Vokietijos Krašto Lietuvių Bendruomenės valdybos veiklai išvystyti trūksta lėšų, tai jų trūksta ir JAV bendruomenei, ir gal labiausia trūksta Pasaulio Lietuvių Bendruomenei. Tačiau, jei Vok. Kr. Lietuvių Bendruomenės valdyba prašė ir gauna lėšų savo veiklai plėsti, Balfas niekad nereikšė ir negali reikšti pretenzijų tas aukas gauti šalpos darbams. Bet šalpos darbai Vokietijoje (ir Lenkijoje, ir kitur) turi būti koordinuoti, kad jie būtų tikslingi. Kun. L. Jankus, Balfos reik. ved.

Grafomanijos...

(Atkelta iš 4 psl.)

gimė man pažįstamame Kareiviškių kaime, Pakruojaus valsčiuje, iš kiek rūstoko realisto tėvo žemaičio ir švelnios, dainingos rytų aukštaitės motinos. Tai šiaurinės - rytinės Lietuvos dalis, kuri mums davė Binklį, Brazdžionį, Sruogą, Katiliškį, Melngailį ir eilę kitų rašytojų, tai vietos, nors be ryškesnių gamtinių kontrastų, bet tokios intymios, ramiomis upaitėmis išvagotos, miškais nutįsusios, gerų ūkininkų sodybomis nusėtos... Ir tu man taip nieko nepaveldėk iš dainingos motinos! Net stalininio akademiko Lysenkos genetika nieko nepadėjo. Visai, ką sovietinė genetika jam galėjo iškiepti, tai tik aroganciją. Rašo Miezėlaitis savo autobiografijoje: "Pats girdžiu savo lyrinio pokalbio balse kartais griežtesnę, kartais skaidrią ir linksmą gaidą, o kartais į ją įsiterpia ir viena kita tragiškesnė gaidelė"...

Bet tai yra blefas ir grynas melas. "Pergalėje" išspausdinta poema rodo totalinę visišką akustikos nebuvimo pergalę. Poemoje apdainuojami maždaug visi Kareiviškiuose gimusio vyro fiziniai ir dvasiniai organai, išskyrus du - aptukusią sėdynę ir ausis. Ir ne veltui nutylėta apie ausis, nes grafomanas jų neturi. Jei turėtų ausis ir pats galėtų išgirsti savo "lyrinį pokalbį", tai gražiojuo sutiktų, kad už tokią "poeziją" skaitytojai turi teisę kūrėją sušaudyti, idant daugiau jis liaudies nebeterorizuotų.

Man galia tu gabesnių tarybinių Lietuvos rašytojų, kuriems pirmininku dabar yra paskirtas mūsų pakruojietis, Vilniuje ir Maskvoje kalbės jų vardu. Kaip prunkščia į delną tokie gabesni sovietikai, kaip Baltušis, Tilvytis, puikiai lietuviškai išmokę žydukas Sluckis, Matuzevičius, Marcinkevičius, Saja ar net Venclova su Šimkumi, jau nekalbant apie Putiną Mykolaitį, Miškinį, Grušą ar Paukštelį.

Mes čia bent turime Dr. Juozą Girnį ir dar 65 kovotojus, kurie laisvai galėjo paskelbti manifestą prieš kultūrinį nuosmukį ir grafomaniją. Bet kas išdrįs Vilniuje ar Kaune išleisti manifestą prieš klaidingą sovietinę grafomaniją, kada pats ryškiausias jos atstovas yra paskirtas rašytojų pirmininku?

Grafomanija yra viena iš įmantriausių dvasinio teroro formų. Anot Lietuvių Kalbos Vadovo, tai siaubo, dvasinio smurto valdžia visiems skaitytojams, visai tautai ir visai Lietuvos liaudžiai. Tai kažkas dar baisiau už fašistinį terorą.

CHICAGOS GYDYTOJAI

Tel. ofiso EVerglade 4-7376
Tel. buto GRaceland 2-9203

Dr. Juozas Bartkus
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Norvest Medical Center
2336 West Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

VAL.: 1-3:30, 6-8:30 p. p.
pirmad., antradi., ketvirtadi.,
penktadi.
Tik susitarus trečiadieniais.

Tel. ofiso PRespect 8-1717
Rezidencijos RERepublic 7-7868

Dr. S. Biežis
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 West 63 St.
Val.: 1-3 popiet ir 7-8 v. vak.
Trečiadienį ir sekmadienį ofisas
uždarytas.

Šeštadienį, tik nuo 1-3 val. popiet.
Rezid. 3241 W. 66th Place.

Telefonas:
Ofiso RERepublic 7-5020.
Namų WAlbrook 5-3765.

J. Ramunis, M. D.
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2557 W. 69th Street
(Iėjimas iš Rockwell St.)

Val.: kasdien 2-4 p. p. ir 6-8 p. p.
Šeštadieniais: 2-4 ir 5-7 p. p.

Vieną sekmadienio popietę Chicagoje... Jaunos Dirvos skaitytojos: B. Petrauskaitė, M. Petrauskaitė ir I. Blekytė.

B. Beržinio nuotrauka

PARENGIMAI

CLEVELANDE

● Rugsėjo 5 d. Lake Shore Country Club patalpose Amerikos Lietuvių Sandara 18 (Clevelande) kuopos banketas. Pradžia 8 val. vakaro.

● Rugsėjo 12 d. Spaudos balius, rengiamas Dirvos, prie staliukų didžiojo Slovenian Auditorium salėje.

● Rugsėjo 19 d. D.L.K. Birutės Karių Seimų Moterų D-ja ruošia 8 d. rugsėjo minėjimą - vakarą.

● Spalio 31 d. Korpi Neo-Lithuania metinė šventė ir balius La Vera Supper Klube.

SPAUDA

LIETUVIŲ DIENOSE SIŪLOMA SKELBTI "JUODUOSIUS SĄRAŠUS"

Lietuviškos spaudos negalavimus svarstant, "Lietuvių Dienose" atspausdas laiškas, kuriame sakoma:

"Iš administracijų tenka nu-girsti, kad daug kam sunkiai einasi. Amerikinė spauda laikosi iš skelbimų. Mūsų laikraščių skelbimai labai smulkūs, už juos pajamos tėra labai mažos. Lietuviška spauda laikosi tik iš prenumeratorių. Bet, kaip kitiems, taip ir jums, matyt, nemažų sunkumų sudaro tie, kurie skaito, bet... neatsilygina. Kiti skaito tik tol, kol už juos kas užmoka. Kaip Lietuvoje nebuvo laikoma "nuodėme" vogti valdžios mišką (caro palikimas!) ar ganyti galvijus valdžios miške, taip čia, matyt, laikoma "ne nuodėme" apvogti savą spaudą arba ganytis spaudoje, kai nieko už tai nekaštuojate..."

Ar nevertėtų tokių "skaitytojų" pavardes skelbti spaudoje? Daug kas, manau, tikrai nustebtų, pamatę, kas galvoja, kad lietuviškoji spauda tai "valdžios miškas", kuriame gali veltui ganytis".

Vienoj turėjo keisti programą

Praeitą sekmadienį Vienoje prasidėjęs komunistų suauktas septintasis Pasaulio Jaunimo Festivalis" parodė, kad komunistai tokius sąskrydžius "pagal planą" pravesti tegali tik tada, kai jie ruošiami Sovietijos teritorijoje ir "globojami" bolševikinės policijos.

Jau per atidarymo iškilmės 17,000 dalyvių buvo "pasveikin-ti" virš stadiono skraidančių lėktuvų išrašomais šūkiais: "Atsimink Vengriją! Atsimink Tibetą" ir t.t. Miesto gatvėse festivalio dalyviams dalinami atsišaukimai ir brošiūros, nušviečiančios tikrąją būklę komunistų pavergtuose kraštuose. Prie stadiono vartų stovi autobusai, kviečią festivalio dalyvius pasinau-doti proga ir pasižiūrėti, kaip atrodo geležinė uždanga - Ven-grijos siena. Policija praneša apie gausybę kas dieną įvykstančių incidentų tarp komunistinių ir antikomunistinių grupių.

Keletas "delegatų" iš anapus geležinės uždangos jau pasiprašė Austrijos politinės prieglobos. Kaip tikima, bėgančių būty ir daugiau, tačiau komunistai sustiprino savas sargybas "delegacijų" gyvenvietėse.

Savaitei įpusėjus, buvo pakeis-ta programa, labai sumažinant bendrus Rytų - Vakarų atstovų susirinkimus, politines disku-sijas, miesto apžiūrėjimus ir net... šokių.

Kviečia į "Alaušą"

Ignas Vilėniškis, iš Bostono, kviečia vasaroti jo viloje "Alaušė", skambinant telefonu AN 8 - 8384. Esą, ten nereikia pačiam važiuoti. Nuveža ir parveža. Nereikia mokėti \$50 ar \$60, bet tik \$21. Nereikia mokėti už valgi, nes jį pats pasigamin. Nereikia pirkti žuvies, nes pats pasigauti gali. Nereikia nuomot laivelį, nes jį prie kranto yra. Nereikia vežtis nė TV ar radijos, nes vietoj yra.

(59)

● Jūrų skautų ir Nerin-gos skaučių tunto stovykla prasidėjo rugpiūčio 1 d. prie Pymatuning ežero, esančio ant Ohio ir Pa. valstybių rubežiaus. Stovykla labai gražioje vietoje ir ji tęsis iki rugpiūčio 15 dienos.

● St. Šiaučiusas, Dirvos skaitytojas ir rėmėjas iš Chicagos, atostogauda m a s brolio J. Šiaučiaus šeimoje Clevelande, aplankė Dirvą ir susipažino su naujais įrengimais.

● Dr. Z. Sabataitis su šeima atostogų vyksta į Floridą.

● N. ir V. Baziuliai atostogų išvyko į Cape Cod, p. Kapočiaus ir Vasiliausko vasarvietėn.

● E. ir B. Steponiai atostogų išvyko į Toronto, Kanadą.

* B. ir R. Snarskiai, atostogas praleidę Cape Cod, liepos 31 d. grįžo atgal į Clevelandą.

429 E. 123 ST.
GALIMA TUOJ UŽIMTI
ŽEMIAU BANKO ĮKAINAVIMO
3 miegamieji ir įrengtas trečias aukštas. Kilimai, \$11,800.
MU 1 - 1071

J. CIJUNSKAS LAIKRODININKAS

Taiso ir parduoda laikro-džius, apyrankes ir kitas brangenybes. Sąžiningas ir garantuotas darbas prieina-momis kainomis.

753 E. 118 St.
Cleveland 8, Ohio
Telef.: LI 1-5466

J. S. AUTO SERVICE

Sav. J. Svarcas

Cleveland
1254 Addison Road
Tel. HE 1-6352

Atidara nuo ryto
8 iki 7 v. v.

AUTOMAŠINŲ TAISYMAS

Mašinų viršaus tai-symas ir dažymas: mo-torų, stabdžių patikri-nimas ir taisymas, greičio dėžės ir kt. mašinos dalių įdėjimas.

Parduodami a m žini akumulatoriai.

24 hours towing.
Dienos tel.: HE 1-6352.
Nakties tel.: LI 1-4611.

on AUTO INSURANCE

Telefono pašauki m a s Jums gali sutaupyti daug dolerių apsidraud ž i a n t Amerikųs vienoj didelėj draudimo įstagoj. Pašaukus jokio išpareigojimo.

PAULINA
MOZURAITIS-BENNET
Insurance Agent
13706 Benwood Ave.
Cleveland 5, Ohio

SK 1-2183
NATIONWIDE
MUTUAL INSURANCE COMPANY
HOME OFFICE • COLUMBUS, OHIO

Sunkiai sekasi propaganda

Vilniaus komunistinės "Vaka-rinės Naujienos", š.m. Nr. 107, reikalauja "įvairinti politinio - masinio darbo formas", ryšium su komunistų septynmečio plano vykdymu Vilniuje.

Čia rašoma, kad Lietuvos ko-munistų partijos komiteto ple-numo dalyviai ir Vilniaus parti-nės organizacijos aiškindamos, propagudamos ir studijuodamos TSKP XXI suvažiavimo me-džiagą, jau "sukaupe nemažą" septynmečio plano propagandos patyrimą... Pavyzdžiui: "Eidu-kevičiaus vardo kombine ap-svarstyta, kaip skaityti paskaitas ir pranešimus, palydint jas kino filmais ir meno saviuoklės kon-certais nedarbo dienomis. Graž-ty gamyloje gerai dirba agita-torių mokykla. "Lelijos" fabrike įdomiai apipavidalinta vaizdinė agitacija. "Žalgirio" gamykloje ir kitose partinėse organizacijose stengiamasi taikyti politinio - masinio darbo formas dirban-čiųjų ir jaunimo tarpe" ir kad Vilniaus dirbantieji jau..."pri-siėmė didžiulius išpareigojimus pirmųjų septynmečio metų pla-nui įvykdyti pirma laiko."

VIENTAS Londono laikraščio korespondentas paskelbė rusų di-plomato nuomonę apie anglų ir rusų spaudos skirtumą. "Sakysi-me, aš ir tu turėjome lenktynes, kurias tu laimėjai. Anglų spauda rašytų, jog anglų ir sovietų am-basadoriai vakar turėjo lenkty-nes, kurias anglų ambasadorius laimėjo. Pravda rašytų, jog va-kar diplomatai turėjo lenktynes. Sovietų ambasadorius buvo an-tras. Anglų ambasadorius atbėgo priešpaskutinis."

"Tačiau", rašoma toliau, "kai kuriose partinėse organizacijose politiniam - masiniam darbu nesikiama reikiamo dėmesio." Štai "Komunaro" gamybos pir-majame ceche agitatorius drg. Gladilinas (ruselis), surengęs pasikalbėjimą apie ekonominį so-cializmo ir kapitalizmo lenkty-niavimą, visiškai nutylėjo, kokį įnašą į šį lenktyniavimą turi įnešti respublikos, miestogamy-klos darbo žmonės." Todėl: "pats pasikalbėjimas buvo nepakanka-mai reikšmingas."

"Deja, šis atsitikimas nėra vienintelis" - pabrėžiama toliau ir išskaičiuojama, kad gamyklų vadovai - direktoriai: drg. Greš-novas, drg. Jarmakovas (kiti du ruseliai) ir kiti visai "neranda laiko politiniam darbu su žmo-nėmis."

Pagaliau baigiant ašarojama: "Vilniuje tikriausiai nėra kitos tokios įmonės, kur vaizdinė agi-tacija būtų taip nevertinama, kaip elektros suvirinimo įrengimų ga-mykloje. Čia kabo praėjusių ir užpraėjusių metų plakatai, lozun-gai. Iš jų, suprantama, nieko ne-sužinosi net apie partijos XXI suvažiavimo nutarimus, nei apie septynmečio planą, nei apie rei-kalus gamykloje. Partinės orga-nizacijos sekretorius drg. Popo-vas (ir vėl ruselis) ne kartą buvo kritikuojamas, kritikavo jį ir spauda, tačiau išvadų jis iki šiol jokių nepadarė." Vadinasi - tyli ir baigta...

Paduotos ištraukos pilnai pa-sako okupanto nesekmes Lietu-voje. Nė komunistinė propaganda, nė kitos priemonės Lietuvos žmonėms sukommunistinti neduoda norimų rezultatų, nes kova dėl laisvės ir žmogaus teisių ten vis dar gyva ir stipri.

-rep.

KUR PRALEISTI ATOSTOGAS?

Lietuvių vasarvietės savininkai LUŠIAI IR VEI-TAI nuoširdžiai kviečia atvykti į saulėtą Cape Cod ir apsistoti jų puošnioje viloje, kuri šią vasarą turės naują "MESKOS" vardą. Vešlių medžių, žalumynų ir vaisių sodo apgaubta sodyba primena mielą Lietuvos jaukumą ir sudaro geriausias sąlygas poilsiui.

Gražūs ir erdvūs kambariai. Geras ir sveikas maistas. Stropus patarnavimas. Neaukštos kainos. Arti Golfo srovės šildomi Atlanto vandenys. Van-dens sporto įrengimai. Teniso ir golfo aikštės. Netoli teatrai ir vakariniai pasilinksminimai.

Kreiptis: "MEŠKA", Monument Beach, Cape Cod, Mass.

Telefonas: Buzzards Bay, Plaza 9-3251
Šeimnininkai maloniai laukia svečių.

GALIMYBĖS BIZNIUI

Firma, turinti leidimą priimti ir persiųsti dovanų siuntinius į Lietuvą ir kitas SSSR dalis čia sumokant maitą, ieško asmenų, kurie ga-lėtų firmos vardu siuntinius priimti, asmenų, kurie turi visuomenėje pasitikėjimą ir popu-liarumą ir galėtų vadovauti tos firmos sky-riams.

Tokie asmenys, suteikdami apie save in-formacijas, turi rašyti Box 111, šio laikraš-čio administracijai.

P. J. KERSIS

609 Society for Savings Bldg. — Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773

REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemies-čiuose, kreipkitės į mane, gausite pigią kainą. Taipgi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgio. Patarnavimas ir iš-pildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

JUOZO MIKONIO NAMŲ PIRKIMO-PARDAVIMO ĮSTAIGA

EAST SHORE REALTY

780 East 185th Street

Telef. IV 1-6561. Namų telef. MU 1-2154

Jūsų patarnavimui atidaryta kiekvieną dieną. Mes tarpininkaujame namus įsigyti ten, kur Jūs pageidaujate.

Namus įsigysi — niekad nesigailėsi!

EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

FRAN-RU LODGE

Vasarvietė, Parry Sound District, ant Magne-tawan upės, čia pat įtekančios į žuvingą Ahunic ežerą, kuris apsuptas įvairiausių pušų, eglių, tujų ir... daugybe baltaziškių, kaip Lietuvoje, beržų mišku.

Tą vasarvietę prieš porą metų pirkto naujieji ateiviai E. ir S. Kuzmickai, ją atremontavo, pagra-žino ir norėtų, kad pas juos atsilankytų svečiai lie-tuviai iš JAV.

Be maudymosi ir saulėje kaitinimosi patogumų, mėgėjams pažvejoti laivelį užtenka ir jie paruošti. Norintieji sugautą žuvį susipakuoti ir parsivežti na-mo, aprūpinami ledais.

Dėl smulkesnių informacijų ir kambarių užsa-kymų kreiptis šiuo adresu:

FRAN-RU LODGE,

Magnetawan, Ontario, Canada.

Telef. skambinti vakarais, Magnatawan, Ontario
4, ring 11.

Ella ir Stasys Kuzmickai

Mes kepame visokių pyragus, lietu-višką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausių vyną, alų ir geriausių mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti.

I. J. SAMAS JEWELER

Sveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

DIRVA

★★★
THE FIELD

Kas ir kur?

• A. Dudaitis, Lietuvos Skautų Brolijos dešimtojo Džiamborė grupės vadovas, atsiuntė geriausius sveikimus visiems lietuviams.

• Čiurlionio galerija, esanti Chicagoje, įsigijo dailininkų Vyt. Igno, V. K. Jonyno ir V. Petravičiaus kūrinius.

• Dail. Adomas Galdikas atostogauja Cape Cod "Meškos" vasarvietėje.

• Australijos Lietuvių Draugijai šiemet sueina 30 metų sukaktis. Šiuo metu ta draugija neveikia. Susirgančius Australijos Lietuvių Bendruomenė ji perėmė ir tos draugijos vartų darbą.

• Komunistinė spauda praneša, kad komunistų ir komunistų bendrakeleivių iš JAV ekskursija į Lietuvą, Vilnių pasiekė liepos 26 d. Ten juos sutiko komunistiniai pareigūnai ir buvo atlikta iš anksto suplanuota propagandinė demonstracija.

• Inž. K. Kodatis, Nidos vasarvietės savininkas, jau antrą kartą šiais metais atsigulė į Detroito Providence ligoninę Dr. V. Majausko priežiūroje.

• Toronte veikia susiorganizavęs "V. Gyls Memorial Fund" — 1129 Dundas St. W., Toronto 3, Canada. Fondas siekia padengti min. V. Gyls laidotuvių išlaidas ir pastatyti paminklą.

• Po mūsų šeimų ištikusios skaudžios nelaimės, mirus mūsų mylimai dukrelei gydytojai a. a. Akytei, Worcesteryje sudarytas įvairių organizacijų atstovų komitetas, atjausdamas mūsų skaudžią ir sunkią dalį, parėmė mus netik moraliai, bet įteikė ir gausią sumą pinigų, sudėtų mūsų prietelių ir draugų.

Savo ir šeimos vardu reiškiu nuoširdžiausią padėką iniciatoriams bei talkininkams ir visiems geros širdies prieteliams ir draugams Worcesteryje, Bostone ir kitur, kurie skaudžioje ir sunkioje valandoje mus nuoširdžiai užjautė ir savo gausiomis aukomis medžiaminiui parėmė. Visiems, visiems mūsų nuoširdžiausias ačiū.

Juczas Kavaliauskas,
4 Maxwell Ct.
Worcester, Mass.

Lietuviai krepšininkai laimi ir Urugvajuje

Lietuviai krepšininkai, žaisdami Urugvajuje, Montevideo mieste, rungtynes prieš lietuvių krepšinio komandą "Vytis" laimėjo 72:55, o prieš Montevideo miesto rinktinę laimėjo 80:70. Kaip žinia, Montevideo

miesto krepšininkai sudaro Urugvajaus rinktinę. Pasikutinėje olimpiadoje Helsinkyje urugvajiečiai buvo laimėję trečiąją vietą. Iš to galima spręsti, kad mūsų krepšininkų pasirodymas buvo labai gerai vertinamas.

DIRVOS ANKETA

Užpildžius, prašome grąžinti Dirvos Redakcijai, 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

1. Kuriais dienomis Dirva turėtų išeiti 1960 metais, leidžiant ją tris kartus per savaitę?
2. Po kiek puslapių turėtų būti kiekvienoje laidoje?
3. Kokią prenumeratos kainą reikėtų nustatyti už 3 kartus per savaitę einančią Dirvą?
4. Kurie straipsniai ir kodėl dabar Dirvoje patinka?
- Kurie ir kodėl nepatinka?
5. Ar norite karikatūrų iš lietuviško gyvenimo, ar iš pasaulinių įvykių? O gal abejų?
6. Ar norite iliustracijų ir iš tarptautinių įvykių, ar užtenka tik iš lietuviško gyvenimo?
7. Ar norite daugiau žinių iš tarptautinių įvykių, ar pakanka tik suglaustų apžvalgų?
8. Ar atkarpoje pageidaujate trumpų apsakymų ar ilgesnių romanų? Ar norite, kad jos būtų vien savų autorių, ar gali būti ir verstiniai kūriniai?
9. Ar pastoviai skaitote neolithuanų ir santariečių skyrius? Jūsų pastabos dėl tų skyrių?
10. Kokių daugiau rašinių pageidautumėte?
11. Kiti Jūsų pasiūlymai ir pageidavimai
12. Ar esate pastovus Dirvos skaitytojas, ar ją gaunate pripuolamai paskaityti?

Jūsų pavardė ir adresas
(Jei nenorite, galite nepasirašyti. Tuo atveju tik pažymėkite vietovę)

Nuo Jūsų atsakymų priklausys tolimesnis Dirvos turinys ir išvaizda. Todėl prašome visus skaitytojus nedelsiant pareikšti savo nuomonę, kad galėtume suvesti atsakymų duomenis ir atitinkamai pasiruošti artėjantiems pertvarkymams. Pageidautume, kad Jūsų atsakymai (iš JAV ir Kanados) būtų gauti iki rugpjūčio 15 d.

Trijų kartų JAV lietuviai pittsburgiečiai. Tai prekybininkas Aleksandras Savolskis su savo tėvais ir anūke. Savolskio tėvas, jau perkopęs 90 metų amžių, bet noriai lankosi į lietuviškus rengimus.

Dirvos nuotrauka

ŠAUNIAI PAVYKĖS LOS ANGELES TAUTINIŲ NAMŲ FONDUI RENGTAŠ PIKNIKAS

Tautinės Sąjungos Los Angeles skyriaus Lietuvių Tautinių Namų Fondui suruoštas piknikas praėjo didžiausiu pasisekimu. Piknikas vyko gražiai ir senųjų Amerikos lietuvių mėgamam Arroyo Seco parke.

Į pikniką susirinko tiek daug įvairių svečių, jog drąsiai galima sakyti, kad nė joks kitas piknikas Los Angeles nesutraukia tiek daug žmonių. Jame matėsi veteranas prof. Mykolas Biržiška, visokių įsitikinimų ir pažiūrų svečių. Šitoks gausus ir margas lietuvių atsilankymas yra pats geriausias atsakymas piktam ir neteisingam Los Angeles korespondentui — JK "Drauge", kuris kandžiai ir priekabiausiai teigia apie visakeriopą Tautinės Sąjungos baiktą.

Los Angeles lietuviškoji visuomenė gerai supranta Tautinės Sąjungos tikslus ir siekius, ji remia Lietuvių Tautinių Namų įsigijimo reikalą. Tai yra aiškus įrodymas pikniko pasisekimo, kuris yra davęs Lietuvių Tautinių Namų Fondui ketletą šimtų pelno. Žinoma, gaila, kad nesimatė nė Lietuvių Bendruomenės pirmininko, nė Los Angeles ALTO pirmininko. Mes esame įsitikinę, kad jie, kaip bendrinių organizacijų vadovaujantieji asmenys, takto ir mandagumo sumetimais, turėjo atsilankyti. Juk tas bendrines organizacijas sudaro visokių įsitikinimų draugijos, tai šitiems žmonėms nereikėtų skirti, bet lygiai, vienokių ar kitokių būdu, su visais bendradarbiauti.

Piknikas nebūtų taip gerai pasisekęs, jeigu nebūtų tokio gausaus visuomenės parėmimo, gražios organizacijos ir gerų šeiminkų. Šiam visam darbui vadovavo energinga ir visuomet aktyvi skyriaus valdybos narė Sofija Waitek. Jai talkininkavo ir daug darbo įdėjo ponios Deringienė, Moteikienė, Kairienė, Pulkauninkienė, Pamataitienė.

Gausiais ir įvairiais maisto produktais prisidėjo: Aleksandriūnai, Budginai, Deveikiai, Gustas, Jukūnai, Gediminai, Kairienė, Moteikienė, Pulkaunikai,

Pamataičiai, Latvėnai, Raimai, Waitekai, Valavičienė, Žatkai, Žilinskai.

Piniginėmis aukomis parėmė: Gediminai, De Rosse, Miliūnas, Mesonai, Lukšys, Latvėnas.

Piknike vyko įvairios pramogos, žaidimai. Vaikų žaidimus pravedė St. Makarevičius, o virvės traukimą tarp aukštaičių ir žemaičių bei tortų varžytines — inž. B. Budginas. Vaikų žaidimų nugalėtojai gavo piniginės dovanas. Virvės traukimą,

dėl susitelkusių gausesnių jėgų, laimėjo aukštaičiai.

Pikniko rengėjai ypatingai dėkingi Los Angeles visuomenei už tokį nuosirdų Lietuvių Tautinių Namų įsigijimo reikalo parėmimą, malonioms šeiminkams už didelę ir nuosirdžią paramą maisto gėrybėmis ir darbu. Pasisekimas rengėjams duoda vilčių bei jėgų ir toliau aktyviai dirbti Lietuvių Tautinių Namų Los Angeles mieste įsigijimo darbą.

Pagerbė Michigano gub. Williams

Pavergtųjų Eurpos Tautų Seimo Pirmininkas S. Korbonski ir Gen Sekretorius B. Coste apilankė Michigano valstybės gubernatorių G. Mennen Williams, nuoširdų pavergtųjų tautų draugą, ir jam padėjo už energingą pavergtųjų tautų reikalų gynimą.

PET Delegacija, pasinaudodama ta pačia proga, įteikė gubernatoriui pavergtųjų kraštų vėliavas, specialiai įstatytas į tam tikrą podiumą. Gubernatorius Williams, dėkodamas už dovaną, pareiškė: "Kadangi Sovietų Sąjunga neleidžia Rytų ir Centro Europos tautoms laisvai pasisakyti, kokios santvarkos jos nori. Jų laisvės byla turėtų pasilikti ant visų politinių konferencijų stalo, ligi jos bus išlaisvintos". Gubernatorius pridėjo dar, kad jis tikisi, jog viceprezidentas Nixon, kurį prezidentas Eisenhower pasiuntė į Maskvą, perduos Sovietų Sąjungos valdovams griežtą Amerikos tautos reikalavimą leisti pavergtosioms tautoms laisvus rinkimus.

PET Bendrųjų Reikalų Kom-

sija, kuri lankėsi Washingtonė Pavergtųjų Tautų Savaitės proga ir uždėjo vainiką ant buv. Valstybės Sekretoriaus John Foster Dulles kapo, atlikė taip pat AFL-CIO pirmininką George Meany ir padėjo jam už neuilstamą pavergtųjų tautų teises į laisvę ir nepriklausomą valstybinį gyvenimą gynimą. George Meany Komisijai pareiškė: "Pavergtųjų tautų savaitė yra žmonijos laisvės savaitė. Laisvę mylintieji žmonės, kur jie bebūtų, turėtų paremti laisvės bylą visų tų, kurie kenčia sovietinio imperializmo jungą. Ne iš pasigailėjimo, bet kaip savo pareigą savo pačių laisvę ginti. Mes, JAV darbo žmonės, žiūrime į pavergtųjų išlaisvinimą kaip į vienintelę priemonę savo laisvei apginti. AFL-CIO darys visa, kas galima, kad priartintus laisvės dieną pavergtosioms tautoms, kurios kenčia nuo sovietinio imperializmo ir sovietinio despotizmo, ir kad padėjus joms prisidėti prie naujo pasaulinio kūrino, pasaulio, kuris būtų laisvas nuo despotizmo, neturto ir karų".

Kai du mūsų veteranai po ilgo nesimatymo susitinka, jie pasikeičia ir gėlių puokštėmis... Tai prof. S. Dirmantas ir prof. J. Šimoliūnas.

Dariaus ir Girėno minėjimo iškilmės Brooklyne. Kalba komiteto pirmininkas Jonas Šaltis. Matyti lietuvių organizacijų vėliavos ir į minėjimą atsilankęs nepergausius būrys dalyvių. Minėjimas įvyko liepos 18 d. prie Dariaus ir Girėno paminklo.

V. Maželio nuotrauka